

Labrys

LEZBEJSKE NOVINE GODINA III BROJ 3 BEOGRAD 1997.

tema broja - lezbejke sa porodicom

SADRŽAJ

Tema broja:

LEZBEJKE SA PORODICOM

Moje dete je homoseksualno	3
Moja kćerka je lezbejka	4
Nas dve više ne govorimo istim jezikom	5
Odrastanje sa dve mame	5
Jednopolna porodica	6
Mi imamo bebu	7

KONFERENCIJE

IV svetska konferencija žena	8
Anjaree	10
Iglyo konferencija za istočnu i centralnu Evropu	11
Press izveštaj - Internacionalna konferencija o homoseksualnosti u Ljubljani	13

ORGANIZACIJE U SVETU

Trougao centar	13
"Danas Metelkova sutra ceo Svet"	14
Roza klub	14
L. L.	15
Vesti	15

ZDRAVLJE

Lezbejske pacijentkinje i njihova prava	16
Žene koje vode ljubav sa ženama	17

KULTURA

Publikovanje književno umetničkih dela aktivistkinja Labrisa	18
Gordana Stošić žena čežljive kože	19
Netočka Nezvanova	21
Dok pada noć	24
Medijska zastupljenost lezbejskih filmova u Beogradu	24
Dyke TV	25

Izdavač: LABRIS - grupa za lezbejska ljudska prava
kontakt telefon 687 190

Redakcija: Jelena Labrys
E. L.
Ljilja

Tehničko uređenje i slogan: Slobodanka Macanović

Štampa: Pinkpress

Tiraž: 300

Beograd 1997.

LABRIS

LABRIS je grupa za promociju lezbejskih prava, osnovana u Beogradu početkom 1995. Nastala je iz nevladine organizacije ARKADIJA - Gej i lezbejki lobi, koji je osnovan krajem 1990.

LABRIS je ženska grupa za podršku žena koje vole žene i promovisanje različitosti lezbejske egzistencije u društvu.

LABRIS tvrdi, na osnovu naučne statistike, da u Beogradu ima oko 20.000 žena koje vole žene a čija prava nisu ostvarena.

Labris - ko smo mi?

Imenujemo svoju drugačiju egzistenciju koja ne zavisi od muškaraca. Imenujemo svoje ljubavi i ideje za drugačiji svet u kojem nećemo biti svakodnevno izložene nasilju zbog svoje lezbejske egzistencije.

Govorimo sebi i drugima da svaka žena ima pravo da voli žene i da to nije devijacija, ni zločin. Lezbejska egzistencija nije lična stvar žene već društveno pitanje prava na različitost.

Podstičemo sebe i druge da kritički razmisljavaju o prisilnoj heteroseksualnosti koja čini žene zavisnim od muškaraca.

Radimo na promociji lezbejskih prava u javnosti.

Oranizujemo radionice na kojima razgovaramo o pitanjima iz naših života.

Povezujemo se sa lezbejskim organizacijama iz zemalja bivše Jugoslavije i sveta.

Solidarišemo se sa ženama bez obzira na njihovu seksualnu orijentaciju, nacionalnost, hindepiranost, rasu i druge razlike.

Labris - mi tražimo:

da se društvene, kulturne i naučne institucije prema lezbejskoj egzistenciji odnose isto kao i prema heteroseksualnoj egzistenciji,

da se zakonima reguliše da lezbejski i gej partneri imaju ista prava kao i heteroseksualni supružnici,

da se zakonima omogući lezbejskim i gej parovima da usvajaju decu,

da se u okviru socijalnih ustanova osnuju savetovališta koja će se na odgovarajući način baviti psihološkim i socijalnim pitanjima lezbejki, njihovih porodica i prijatelja,

da se iz svih udžbenika eliminišu delovi koji povezuju lezbejstvo sa seksualnom devijacijom, patološkim stanjem ili psihičkim poremećajem,

da se u ginekološku praksu uvede poseban tretman za lezbejke.

LEZBEJSKA EGZISTENCIJA JE NAŠE LJUDSKO PRAVO

Potrebne smo jedna drugoj da bi prepoznale same sebe, da bi bile jače, da bi se izborile za naša prava. Kada čujemo jednu drugu onda i naše lične priče dobiju prostor za život.

Potrebne smo jedna drugoj da bi bile vidljive javnosti. drugi treba da nas upoznaju i da znaju da mi postojimo.

ZA RODITELJE

MOJE DETE JE HOMOSEKSUALNO...

Kako sada dalje?

Tako ste možda i vi odreagovali kada ste saznali da je vaša čerka lezbejka ili sin homoseksualac. Da homoseksualnost postoji, to znate, ali u vašoj porodici...! To niste očekivali, iako znate da obično najmanje jedna od deset osoba priznaje sebi homoseksualna osećanja. Neki već u ranom dobu znaju da su "drugačiji" od ostalih. Neki pak do toga dolaze kasnije, kada su pod uticajem društva ili okoline već probali da žive heteroseksualno i nisu bili srećni.

Jedan prema deset, to znači da bar u jednoj od sedam porodica postoji jedna čerka lezbejka ili sin homoseksualac. Ima mnogo roditelja koji se susreću sa homoseksualnošću. Mnogi od njih su naročito u početku tužni ili čak ljuti zbog toga. Većina njih ima, kao i vi sada, mnogo pitanja u vezi toga:

- kako sada treba da se ponašam sa detetom?
- hoćeli ona/on moći da bude srećna/an?
- da li će to proći?
- da li ju/ga je na to neko naveo?
- da li smo mi nešto pogrešno uradili?
- kako ustvari žive homoseksualci?
- šta će reći porodica, komšije, prijatelji, kolege?
- šta crkva misli o tome?
- da li je homoseksualnost moda?

Sada kada znate da je vaša čerka lezbejka ili sin homoseksualac, i imate toliko pitanja, možda se osećate bespomoćnom/im jer nemate nikoga kome možete postaviti ta pitanja. Šta većina ljudi zna o homoseksualnosti? Većina ljudi ograničava svoje znanje prema nekim društvenim predrasudama koje su ujedno stalne i netačne. Pomišljali ste da odete kod lekara ili psihijatra, mnogi vide homoseksualnost kao neku vrstu bolesti koja se može izlečiti. Ili ste možda pričali sa sveštenikom zato što mislite da je to grešna požuda koja se da potisnuti. Da li ste to radili za vaše dete ili zato što sami imate problem da to prihvate.

Šta je homoseksualnost?

Homoseksualna osoba je neko koga privlači isti pol, neko ko izražava želju za kontaktom kao i seksualnim odnosom sa istim polom.

Ali seksualnost je kao i u hetero tako i u homo odnosu više nego samo seks. Biti homoseksualna/an ne znači određen način života. Neke lezbejke i homoseksualci imaju duge veze sa partnerkama/ima. Neki pak žele da zadrže malo samostalnosti, tako da društveni život kao: zajedno ste, gledate tv zajedno, primate posete, idete u pozorište, idete zajedno u krevet - se odvija samo vikendom. Opet drugi ostaju radije sami, zadovoljni i srećni su sa nekolicinom prijateljstava i odnosa. Sve zavisi od prirode ličnosti, kakve će odnose sa drugim ljudima imati.

Učiteljica lezbejka je samo učiteljica, doktor homoseksualac je samo doktor, prodavac homoseksualac je samo prodavac, vaša čerka lezbejka ili sin homoseksualac su samo vaši čerka i sin.

Budućnost

Razmišljate o budućnosti. Više nemate sliku o njoj, ne možete sebi predstaviti kako će život vaše čerke ili sina izgledati. Sve je tako različito od onoga što ste očekivali od vašeg deteta.

*Moja čerka se neće udati ali bi rado želela decu...
Sida nije bolest homoseksualaca, ali ipak...*

Ali to je njena budućnost, to je njegov život. Svaka osoba ima pravo da sama gradi svoju budućnost. Svako nešto izgradi u okviru onoga što je moguće i prema ličnim željama.

Osećaj krivice

*Dozvolila sam svom sinu da se igra lutkama!
Moj muž je tako dominantan.
Moja čerka je odrasla u muškoj porodici!
Moja žena je dečka tako blago vaspitavala.*

Možete sami svašta još dodati na ovu listu sa još mnogo više društvenih razloga nego što smo mi u ovim "pričicama" nabrojali.

Osećaj krivice je usko povezan sa osećanjem da homoseksualnost nije normalna, da je to nešto "strašno" i da je većito pitanje kako nastaje homoseksualnost.

Možda ne možete da zaboravite pitanje "šta sam loše uradila/o da se to dogodi?" Da li je to takođe razlog što ne smete sa drugima o tome da pričate.

Svako dete u vašoj porodici ste malim delom samo vi oformili. Mnogo više treba da bi se ličnost oformila i da ona/on bude samo pod uticajem roditelja. Šta se sa njom/njim dešava prilikom kontakata sa sestrama i

LEZBEJKE SA PORODICOM

braćom, drugaricama i drugovima, sa iskustvima ostalih osoba. Eto duge liste.

Iz skupa svih uticaja, iz lične prirode i ličnosti, razvija se osoba sa određenim karakterom i određenim životnim stavom i stilom. Zato ne budite oko svog deteta specijalno brižni. Dete će naći svoj put ako ga podržavate. Može biti velika podrška vama kao i vašem detetu, ako postoji neko kome se može verovati i od koga želite da zatražite savet.

Radna grupa roditelja

Da bi se pomoglo roditeljima oko rešavanja problema i odgovora na pitanja, postoje radne grupe "roditelji homoseksualne dece" koje u Holandiji postoje u svim većim gradovima širom zemlje. Ove grupe čine roditelji koji su već duže vreme upućeni u homoseksualnost svoje dece i koji su podržali svoju decu. Oni žele drugim roditeljima da pomognu da podrže svoju decu. Znaju kako je ponekad teško, za dete, da prevaziđe prepreke, da se bori protiv predrasuda, nelagodnosti i diskriminacije.

Ove grupe ne daju samo informacije o homoseksualnosti u okviru porodice već pružaju mogućnost da se stupi u kontakt sa roditeljima koji su i istim okolnostima. Organizuju se večeri upoznavanja gde roditelji razmenjuju iskustva i postavljaju pitanja koja se tiču homoseksualnih čerki/ sinova.

Za čerku ili sina

Moja majka bi to i razumela, ali moj otac...

Moji roditelji su to prihvatali, tako kažu, ali moja devojka/dečko ne može da dode kod mene kući...

Ja sam njihova jedina čerka, oni misle da je to zbog toga...

Znaju već mesecima, ali priča o tome... nema šanse!

Ako misliš da je došao momenat da kažeš roditeljima o svojoj homoseksualnosti i ne znaš kako to da uradiš ili ako si već rekla/o, a oni nemaju mnogo razumevanja za to, možeš se obratiti drugarici/drugu koja/i je kroz to prošla/o ili nekome ko se time bavi, na primer Arkadiji.

Prevod: MAJA

MOJA KĆERKA JE LEZBEJKA

Oduvek je bila samostalna, znala je da se izbori za sebe. Verovala sam da su njene odluke ono što zaista želi i da su ispravne. Njeno učešće u feminističkom

pokretu me je privuklo da se više zainteresujem za njen rad. Smatrala sam je veoma hrabrom, ali sam bila i svesna da je aktivizam veoma iscrpljuje. Trudila sam se da joj budem od pomoći, kad je to bilo potrebno, a nikako da joj stojim na putu.

Živila je godinama sa jednom ženom, bile su vrlo bliske, za mene tada samo prijateljice. Delili su nas kilometri, ali uvek sam imala osećanje da je na sigurnom. Imala sam poverenja u njenu prijateljicu. Smatrala sam je stabilnom i odgovornom ženom. Osećala sam se prijatno u njenom društvu.

Iznenadilo me je kada sam čula da se više ne vidaju. Zar posle onakvog prijateljstva!

Šta je to moglo da se dogodi da bi ih razdvojilo. Da nisu bile samo prijateljice, već ono što daje mogućnost za veću intimnost, shvatila sam tek tada. Imale su ljubavnu vezu.

Bila sam zbumjena. Prošlo je toliko godina njenog zajedničkog ljubavnog života, a nisam ih nikada posmatrala na pravi način. Nisam razmišljala o lezbejstvu. Ništa mi nije bilo dostupno, što bi me podstaklo na razmišljanje. Tada bih imala nekakav stav. U svakom slučaju bilo mi je dragو što je živila sa pozitivnom osobom. Smatram da ljubav daje bliskost a to je veoma važno.

Znala sam da je za sve ono što je neuobičajeno u društvu i za prihvatanje ili ne prihvatanje, potrebno vreme. Otvorila sam se i dala sebi vremena. Nikada nisam imala razloga za strah. Moja čerka je jaka i pametna žena. Pročitala sam puno o lezbejstvu i pitala za sve ono što mi je bilo nejasno. Nije bilo dovoljno samo dobiti informacije već razumeti i osetiti. Prihvatići lezbeijke kao ličnosti za sebe, posmatrati svaku ponašob, a opet kroz jednu zajedničku crtu - ljubav prema ženama i jedan drugačiji način života.

Drago mi je što imate grupu, što se okupljate i zajedno radite. Mislim da je jednoj ženi, samoj, mnogo teže da se izbori za svoja prava. Sredina je teško prihvatiti, posebno ako je glasna, pokušava da je podredi sebi. Lezbeijke su duplo diskriminisane. Samostalni rad zahteva kontinuirani napor i iscrpljuje. Tada se i neuspeh prihvata kao mnogo veći nego što on možda realno i jeste.

Drago mi je zbog bliskosti koju osećam kod vas, solidarnosti. Uvek ste jedna uz drugu, to mnogo znači za rad, život. Čini mi se i da ste bogate u osećanjima.

Srećna sam što je moja kćerka uspela da se izbori za svoja osećanja. Jasna je u svojim zahtevima, ona uostalom i ima pravo na njih. Verujem da je mnogo žena koje žive same ili u paru, ali izolovano u strahu pred drugima. Smatram da je to veoma teško i da im ovakvim radom, kakvim se LABRIS bavi, treba dati priliku za slobodniji život.

Beograd maj 96.god.

OLGA

NAS DVE VIŠE NE GOVORIMO ISTIM JEZIKOM

Mesecima me je provocirala pitanjem: "Gde ti je dečko". Pravila sam duge pauze i obično ljutito odgovarala pitanjem "Štaće mi".

Gušila me je priča koju sam već dugo smišljala za nju. Jedina laž koju sam mogla da izgovorim je da mi odgovara samoća.

Mama je očekivala da realizujem njen neostvareni ideal, nezavisna žena, ali u heteroseksualnim vezama.

Bile smo uvek iskrene jedna prema drugoj. Nismo volele laži, i imale smo potrebu da govorimo o emocijama, da budemo jedna drugoj podrška.

Postavila mi je već poznato pitanje ali ovog puta bojažljivo, zabrinuto. Gledala sam je i čitala. Jedino što sam htela da joj kažem je da sam zaljubljena u ženu. Znala je da sam se "zatvorila", uzdahnula je i rekla "Nisi valjda lezbejka".

Nije sačekala odgovor. Otišla je u drugu sobu. Bila sam zbumjena, nepokretna, nema. Drhtali su mi prsti dok sam palila cigaretu. "Zna" - odzvanjalo je u meni. Poplava misli i osećanja. Bila sam i srećna i tužna. Uplaćena.

Plašila sam se promena u našem odnosu. Da li će i dalje morati da čutim. Uvek je želela da budem srećna, zar sada ne želi da učestvuje u tome.

Otišla sam po sliku žene koja mi se dopada.

Izvadila je sve stvari iz plakara i vraćala ih onako kako su i pre bile složene. Htele smo da ublažimo nervozu, ona radom, a ja bojom glsa.

Pričala mi je o "normalnim" i "nenormalnim" stvarima", o bogu koji je stvorio ovo i ono i rekao to i to. Pričala je o sramoti, ogovaranju, porodici, rodacima, komšijama. Tražila je da mislim o ljudima čija imena nisam znala, ljudima koje nisam videla godinama. O onima koji su se rodili pre mene i stvorili "pravila". Trudila sam se da joj objasnim da meni to nije važno, da bih bila srećna da i ona tako razmišlja. Pričala sam joj o svojim emocijama. Prekidala me je, od slike je sklanjala pogled.

Udaljile smo se i to me veoma боли. Kada pokrenem temu "lezbejstvo", prekine me. Nudila sam joj knjige, fotografije, pozivala u bioskop. Sve što govorio o ljubavi dve žene, odbija. "Zašto" - pitala sam je i plakala. "To je deo tebe u koji ne želim da zalazim". Odgovor koji predugo slušam da bih sebe mogla da nazovem slobodnom i srećnom.

Beograd oktobar 95. god.

LJILJA

ODRASTANJE SA DVE MAME

Krila sam, lagala o tome, ali sada sam ponosna na svoju porodicu.

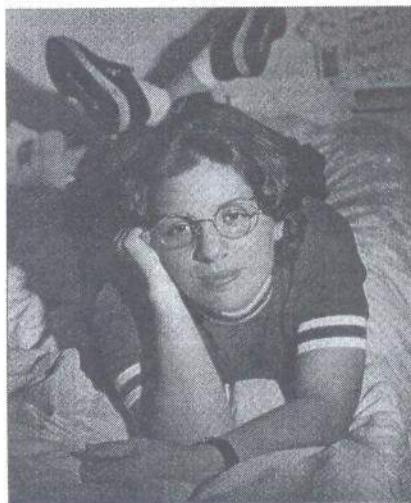
Priča Megan McGuire

Kada sam odrastala, reči "peder", "nastran", "lezbejka", bile su svuda, iako smo živeli u relativno tolerantnoj zajednici, Kejmbridžu, Mes. Čak sam i ja koristila da bih spustila one koji mi se nisu sviđali. Ako ste bili peder ili lezbejka, bili ste odbačeni. Sve se to promenilo kada mi je bilo 12 godina. Moja majka je imala prijateljicu Barb, koja je ostajala da spava kod nas iako je živila u komšiluku. Jedne noći kada Barb nije bila tu, pitala sam svoju majku: "Da li si ti homoseksualna?" Samo se sećam njenog: "Da" - i plakanja. Sve što sam mogla da mislim bilo je da ona ne može biti lezbejka. To nije bilo fer. Ona je bila jedna od "onih" ljudi.

Oduvek sam mislila da je moja porodica normalna. U vreme kada mi je bilo 5 godina moji majka i otac nisu više živeli zajedno. Brat i ja smo podelili naše vreme između roditelja. Moj otac se ponovo oženio, a moja majka se zabavljala sa muškarcima. Zavaravali smo se da su naši roditelji strejt. To je sve što vidiš na TV-u.

Kada se to promenilo, mi nismo imali stereotipnu porodicu. Godine, nakon što je moja majka izašla preda mnom, bile su veoma teške za mene i brata. Tek što smo se preselili iz Vašington Di Sija, morali smo da počnemo sve iz početka, i u isto vreme morali smo da lažemo o našoj mami. U školi sam želela da budem voljena, pa sam se smejavao vicevima o homoseksualcima. Trebalo je još da otkrijem kako da steknem prijatelja kome bih mogla da poverim svoju tajnu. Nisam bila spremna da pričam o svojoj porodici, jer sama nisam mogla da se suočim sa tim.

Srednja škola je bila najteža. Bila sam u raznim klubovima, ali me je bilo strah da bih sav moj uspeh u društvu nestao ako bi iko ikada saznao da sam, dok su se oni vraćali kućama posle treninga odbojke na večere sa mama-ma i tatama, ja odlazila kući dve-

ma mamama. Brat i ja nikada ne bismo dozvolili da mama i Barb uđu zajedno ili sede jedna do druge u restoranu. Kod nas niko nije ostajao da spava, i ako bi nam društvo navratilo, mi smo sakrivali gej literaturu i porodične slike. Kad nas je drug pitao o roze trouglu na našem autu, moj brat je odgovorio da su to polovna kola i da još nismo stigli da skinemo nalepnicu. Živeli smo tako tri godine, dok se nismo preselili u kuću sa stanom u prizemlju. Rekli smo našim prijateljima da je Barb već živila tu.

Ironično, naš porodični život, tada, je zaista bio isti kao i život strejt porodica. Imali smo porodična okupljanja, svađe, putovanja i večere. Brat i ja smo prihvatali Barb kao roditeljku. Postojale su stvari koje ona nikada nije mogala da ima sa nama kao naša mama. Ali ona nam je pomagala, pružajući nam podršku dok je mama branila doktorat u socijalnom zdravstvu. Pogurala je brata i mene da uspemo u školi, baš kao mama.

Uz pomoć stvarno velike savetnice i prijateljice, koja je imala držanje: "Nije to velika stvar i, znala sam da ćeš uspeti", počela sam da se osećam udobnije u svojoj porodici sa dve mame. U zimu u trećem razredu srednje škole, intervjuisao me je lokalni novinar za članak o gej porodicama. Osetila sam olakšanje ali i strah. Dan kada se članak pojavio bio je neverovatno zategnut. Osećala sam kao da svi gledaju u mene i pričaju o meni. Jedan klinac je rekao mom bratu: "Video sam članak, ti pederu". Moj brat mu je rekao da se gubi. Neki ljudi su me izbegavali ali je većina dece bila radoznala u vezi sa mojom porodicom. Ljudi su me pitali da li sam homoseksualna. Izabrala sam da ne odgovorim, kao tinejdžeri većina od nas ne može da objasni osećanja u svojoj glavi i telu.

Prošle godine, u završnoj godini srednje škole, odlučila sam da govorim na našem školskom Nacionalnom Danu Istupanja. Ispred su sedeli moj najbolji drug, moja mama, brat i moj savetnik Al. Taj dan je bio najbolji. Nisam više moralna da se smejem vicevima ili da čuvam tajnu. Nadala sam se da utirem put onima kao što sam ja: deci koja imaju gej roditelje koja su uplašena i osećaju se usamljenim. Posle mog govor, izgubila sam neke "prijatelje", i ljudi su pravili komentare koji povreduju. Ali to me je samo ojačalo. Najteža stvar sa kojom treba da se suočiš jeste neznanje drugih ljudi, a ne porodična strana. To je baš kao svaka druga porodica.

McGuire (18), je brukoš na Majls koledžu, u Oklandu, Kalifornija.

Newsweek 4. novembar 96. god
"Growing Up With Two Moms"

prevod E.L

JEDNOPOLNA PORODICA

Jedan lezbejski bračni par u Italiji 1994. god. rešio je da ima bebu pri čemu je doktor koji im je obezbedio najbolje rešenje začeća, u medijima izveden pred javni sud časti.

Veliku prašinu u Italiji leta 1994. god. izazvala je vest da će dve lezbejke iz Savone, posle četvorogodišnjeg braka dobiti dete.

Livija (38 godina) i Frančeska (33 godine) kažu da je njihova ljubav bezgranična ne samo zbog medusobne fizičke privlačnosti i seksualne harmonije, već i zbog idealnog spoja i komplementarnosti u svim drugim stvarima koje život znače.

Odluka da imaju dete putem veštačke inseminacije, navela ih je da potraže pomoć od nauke. Posle dugog lutanja po zemljii i inostranstvu, našle su se na pravom mestu kod pravog čoveka. Profesor Duzepa Ambrasa poznati italijanski ginekolog, proslavio se uspesima u veštačkom oplodivanju žena koje na uobičajeni način nisu mogle da začnu. (Oko 220 italijanskih bračnih parova, do tada, dobilo je izgubljeni "pelcer života".)

Pored materijalnog bogatstva, profesor Ambrasa je za uspehe u svom radu stekao mnogobrojna naučna i društvena priznanja, ali je tome, vele cinici, došao kraj.

Pošto je najbolji primerak iz svoje laboratorije podario lezbejskom bračnom paru, poznati stručnjak je suspendovan iz profesionalnih organizacija svoje branje i u medijima izveden pred javni sud časti koji mu je veoma oštro sudio.

Radi se o tz. pravnoj praznini, koju zakonski propisi još nisu popunili. Italijanski zakon, naime, dozvoljava veštačko oplodivanje ukoliko psihički i moralno zdrav bračni par ne može na prirodan način da dobije dete.

Doktor Ambrasa tvrdi da su Livija i Frančeska upravo takav par i da mu je savest potpuno čista. Pretio je da će nastaviti svoju misiju, od koje još puritansko javno mnenje, a posebno katoličku crkvu, podilaze žmarki.

Dete je na izričit zahtev majke Frančeske i majke Livije, određeno da bude žensko i da se zove Sara. Pored imena i pola isprogramirana joj je bila i boja očiju, kose i još neke spoljne karakteristike...

priredila E.L

MI IMAMO BEBU

Mi smo porodica i imamo prava

Rok zvezda Melisa Etridž bila je u Americi. U direktnom časkanju avgusta 96. god., promovišući svoj novi album "Your little secret" (Tvoja mala tajna), dopušta svima da znaju njenu ličnu tajnu. Ne baš tako "malu" tajnu. Ona i njena dugogodišnja ljubav Džuli Sifer imaće bebu koja treba da se rodi u januaru 97. god.

Kada je Etridž* obelodanila da je lezbejka, u januaru 1993. god, ona i k.d. lang, bile su najpoznatije pevačice koje su "izašle" javno. Sledeći album koji je Etridž objavila, osam meseci nakon "comming out"-a, bio je pogodno naslovljen "Yes I am" (Da, ja jesam).

Njen muskulozni muzički stil navodio je kritičare da je porede sa Springstinom, a njen album, prodat u pet miliona primeraka, izbacio je tri top-10 hita i osigurao joj mesto u prvoj ligi rokenrola.

Etridž i Sifer (video i filmska režiserka koja je bila udata za glumca Luj Dajmond Filipsa, kada je upoznala Etridž), žele da podižu svoje dete u najvećoj mogućoj privatnosti. Prema tome, one su odbile da pričaju kako je Džulijina beba začeta. Ali isto tako one snažno osećaju da gej porodice zaslužuju da budu prihvачene u glavnom toku. Stoga su nedavno pristale na ekskluzivan intervju sa Newsweek-ovim novinarem Markom Milerom da rasprave o svojoj porodičnoj strasti, Siferinoj trudnoći - i glasini da je, njihov dobar prijatelj, Bred Pit otac.

Koliko ste dugo zajedno?

Obe: Osam godina.

M.Etridž: Pa, znaš mi nemamo godišnjice i slične stvari. Dž.Sifer: (smeje se) Komplikovano je, zato što mi nemamo tradicionalne (bračne) godišnjice. Pokušavaš da imaš svoju ličnu godišnjicu, tako da mi slavimo dan kada smo se upoznale.

Koji je bio.....?

M.E.: Koji je bio avgust dvadeset i ....(gleda u Sifer postidnim, ispitivačkim pogledom i kikoće se) ...treći.

Dž.S.: Da. Pogodila je.

Da li ste oduvek pričale da želite decu?

Dž.S.: Da, da. Obe smo oduvek želele klince.

M.E.: Oduvek sam u životu želela decu. Znala sam da će zbog moje karijere to biti teško. Nikad nisam mislila da će zbog toga što sam lezbejka to biti teško...

Dž.S.: Oduvek sam bila sigurnija da ja želim da rodim,

dok je Melisa bila sigurna da želi da ima decu.

Zbog čega je tako, Melisa?

M.E.: Ne znam. Nikada nismo razlučile do kraja. Mislim zbog toga što sam bila ubačena u mašinu zbog svog posla, da bih mislila o posvećivanju svoga tela devet meseci, i očigledno više, nečemu što bi ozbiljno usporilo moju karijeru.

Rekle ste da ne želite da pričate o tome kako ste začele, ali glasine navode na to da je otac Bred Pit. Ima li istine u tome? (Obe se bučno smeju)

M.E.: Nazvale smo ga i rekli: "Čestitamo Bred, ti si tata!", sve što možeš da uradiš u vezi sa tim je da se namažeš. Ali to apsolutno nije Bred.

Da li ste otkrile da je teško urediti proces trudnoće?

M.E.: Mi smo veoma srećne i veoma blažene i vrlo svesne da ima mnogo parova koji žele decu ali ne stoje dobro sa... I postoji toliko zakonskih stvari koje mi moramo da regulišimo kao homoseksualke da bi stvorile sigurnost za našu decu.

Dakle Melisa, ti ćeš usvojiti bebu nakon rođenja?

M.E.: Da.

Da li ste razgovarale o tome kako koja od vas želi da je dete oslovljava?

M.E.: Da, jesmo. I opet, moramo da stvorimo našu lično imenovanje. A to zadire vrlo duboko: ona je majka koja rada, ali i ja sam majka. Još uvek nismo došle do odgovora.

Da li ste zajedno saznale da je Džuli trudna?

Obe: Da.

Dž.S.: Jedan od onih malih kućnih testova bio je naša prva indikacija.

Da li znate pol bebe?

Dž.S.: Mi mislimo da je devojčica (na osnovu ultra - zvuka)

Aime?

Dž.S.: Ostin. Devojčica ili dečko, zvaće se Ostin.

* Prezime Etridž, nezavisno od konteksta, prenosim u ovom obliku, da bi se jasno ukazalo na raskid sa patrijarhalnim načinom oslovљавanja žene. (Etridžova, Etridžićka).

LEZBEJKE SA PORODICOM

Čije će prezime beba nositi?

Dž.S.: Mi želimo da promenimo naša prezimena tako da sve tri imamo ista. Napravićemo kombinaciju od naša dva prezimena. Naravno, zadržale bismo svoja profesionalna imena. Ali to bi bilo nešto, što bi bar na papiru - na aerodromima na primer, svi naši pasoši bili isti.
M.E.: Nešto da, naglasim: "Mi smo porodica."

Da li za vas, smisao konvencionalne porodice, ima značaj?

Dž.S.: Pa, mi ćemo učiniti sve što možemo da to izgleda onako kako treba da bude, kao prava porodica, a to je jedna od stvari.

Da li je važno imati mogućnost venčavanja u konvencionalnom smislu?

M.E.: Ako oni ne žele da se "venčam", ako "njih" to gnjavi - uredu. Ali ja zaista verujem da bi mi, kao američkoj gradanki, poreskoj obveznici, koja poštuje zakon, trebalo da su dozvoljena ista prava, ista težnja za srećom koju svaki drugi građanin uživa.

Dž.S.: Starateljstvo bi bilo u redu.

M.E.: Neka nazovu to kako god žele, dokle god imam iste zakonske beneficije i zaštitu za mene i moju porodicu. To je sve.

Koliko dece planirate da imate?

Dž.S.: Mnogo.
M.E.: Planiramo troje, četvoro ili petoro.
Da li si ti na redu sledeći put?
M.E.: To zavisi od mog tela. Stoga možda.
Kako su reagovale vaše porodice?
M.E.: Odlično.
Dž.S.: Veoma dobro. Moj otac sam pravi kolevku za nas. Majka hekla prekrivač. Zaista su nam pružili podršku.

Da li ste našle na neku negativnu reakciju?

M.E.: Ne, ne, baš nikakvu.

Da li vas brine diskriminacija i poruge druge dece u školi, ili tako nešto?

M.E.: Videla sam sadašnju decu, puna sam nade i vrlo nadahnuta ovom decom koja mogu totalno da shvate koncept ljubavi.

Dž.S.: I gej.

Newsweek - 4. novembar 96. god
"We're a Family, We Have Rights"

prevod: E. L.

KONFERENCIJE

IV SVETSKA KONFERENCIJA ŽENA

Peking '95.

Posle duge neizvesnosti oko toga da li će lezbejka ma biti dozvoljen ulazak u Kinu i učešće na konferenciji, dobile smo svoj prostor.

Najveća stvar za nas je bila ta što smo tokom cele konferencije imale šator - "LESBIAN TENT". Iako je bio smešten na periferiji šatorske oblasti bio je centar dešavanja za sebe.

Bio je izuzetno posećen: lezb. aktivistkinje, lezbejke koje su u Pekingu bile drugim poslom, mnogo radoznalih...

Kineske vlasti su bile ozbiljno zabrinute za naš moral tako da smo sa obezbedenjem imale neprijatnosti tipa: špijuniranja, fotografisanje bez dozvole, osmatranja iz okolnih šatora, konfiskovanje svih izloženih brošura koje su bile na kineskom...

Posebno se vodilo računa o zaštiti identiteta svih posetiteljki Les. T., novinarke/i su morali da traže dozvolu za snimanje, fotografisanje...

Svakog popodneva u 17 h, održavan je "global meeting", na kome su iznošene: informacije, napomene, izveštaji, predlozi, planovi...

Posle ovog skupa nastupalo je "TIME FOR LESBIAN VIDEO". Bili su prikazivani kratki dokumentarni filmovi koji su obuhvatili različite lezbejske teme: safe seks - erotske epizode koje su prikazivale praktičnu primenu safe seksa; simbolični prikazi coming out-a, priznavanje, prihvatanje sebe - kolebanja pre izlaska..., SM - demonstracije velike otpornosti na bol, emisija - intervjuji sa decom lezbejki - decom koja izuzetno promišljaju o svom coming out-u kao dece lezbejki pred drugaricama/ovima, učiteljicama/ima, raspravljaju da li je bolje izaći ili skrivati, ponositi se ili stideti... kakve posledice oni izvlače iz svega toga itd.

Lezbejske demonstracije 5. 9. '95.

Pred lezbejske demonstracije, održana je press konferencija na kojoj je objašnjeno prisustvo lezbejki na konferenciji. Pitanja su bila uglavnom usmerena na kineske lezbejke: da li lez. postoje u Kini? Da li posećuju L.T.? itd. Uvek smo ponosno odgovarale da nas ima

svugde, u svim nacijama, državama, kulturama, religijama..., mnogi su odbijali da poveruju u istinitost ovog iskaza.

Veče uoči demonstracija imale smo komjuniti - koristan rad, pravile smo transparentne na svim jezicima. Marš je bio odlično organizovan i vrlo brojan. Uzvikivale smo parole: *lesbian rights are human rights, no more closets no more brackets, what do we want? Lesbian rights! When do we want it? Now!, lesbian (women) united, will never be divided, lesbophobia must go...*

Prolazile smo kroz sve delove šatorske erije, vikale, pevale, dizale buku... Okolina nam je bila vrlo naklonjena. Pročitan je naš zahtev za skidanje zagrada sa 'seksualne orijentacije' u platformi za akciju i nabrojane sve zemlje iz kojih su lezbejke bile prisutne na ovoj konferenciji.

Radionice i panel

Na Arkadijinoj radionici "Istočnoevropska lezbejska mreža", izведен je zaključak: treba se usmeriti na iznalaženje najefikasnijih strategija kako bi se ohrabrike i motivisale lez. Istočne Evrope na osnivanje novih lez. organizacija i saradnja, razmena iskustava lez. organizacija sa područja na kojima lez. pokret nije brojan, ni moćan... i koje su u sličnoj poziciji kao i mi...

Iz naše radionice proistekla je radionica "Saradnja lez. Istočne Evrope, Azije i Afrike".

Anjaree - Tang: Organizovanost lezbejki na jugu. Zanimljiva i motivišuća bila je prezentacija Filipina. Nedavno su otvorile veliku Arhivu u kojoj skupljaju svu dokumentaciju o svojim iskustvima, istraživanjima, svoju poeziju... pošto su do sada raspolagale samo knjigama i informacijama sa zapada. Jednom mesečno organizuju diskusije na razne lez. teme. Imaju Lezbejski SOS. Organizovale su podršku strejt sveta koja funkcioniše po principu specijalizovanih servisa kojima se lezbejke s poverenjem obraćaju kada su im potrebne usluge: advokatkinja, arhitektkinja, doktorki...

Madrid: postoje tri lez. organizacije čije se politike razlikuju. Uspešno su sprovele u delo "masmedija projekat". Osnovale SOS - za informacije o SIDI. Kontaktiraju sa 700 lez. u Madridu...

Pokrenuta je inicijativa za osnivanje internacionalne komisije za lezbejska ljudska prava, na teritoriji Evrope, sa ili bez posredstva ILIS-a.

Ostale radionice: lez. i religija, safe seks, Crne lezbejke, fund raising...

Panel: prezentovan rad, problemi, dostignuća nekoliko ključnih lez. organizacija iz različitih delova sveta, između ostalih i Arkadije - govorila je Lepa Mlađenović.

Akcija u UN

U zatvorenoj zoni, u kojoj se održavala zvanična konferencija Ujedinjenih Nacija, održavali su se i Lezbejski Kokusi (svakodnevni sastanci na kojima se razrađivala strategija za lobiranje prisutnih delegacija, članica UN, čiji bi glasovi "za", prilikom glasanja, doprineli skidanju zagrada sa (seksualne orijentacije) u platformi za akciju i omogućili ulazak "zabrane diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije" u zvanični dokument UN).

Najznačajnija i najveća DYKE akcija na konferenciji bila je brižljivo isplanirana, ali se ishod nije mogao prepostaviti.

Više od 30-ak lezbejki, zauzele su mesta na galeriji, odakle smo imale kompletan pregled partera, koji su zauzimale zvanične delegacije ibine na kojoj su se smenjivale govornice. Dyke TV su takođe bile saučesnice, koje su vizuelno zabeležile celu akciju. Kamera je bila postavljena naspram nas, isto na galeriji.

U jednoj pauzi, sve smo ustale podignutih ruku u kojima su bili raznobojni papiri s natpisom "Lezbejska prava su ljudska prava", i preko ograde balkona bilo je prebačeno ogromno ljubičasto platno sa istim natpisom. Par sekundi nakon toga uletelo je obezbedenje koje je konfiskovalo ceo materijal, izbacilo nas iz sale, uz pretanje da će nam, ako se to ponovi, oduzeti propusnice, bez kojih ne bi smo mogle ni da se približimo oblasti UN konferencije. Dve Kanadanke su bile uhapšene i odvedene u nepoznatom pravcu. Malo kasnije smo saznale da su u Security Office-u.

Ispred vrata zatekle smo diplomatе iz kanadske ambasade, koji su se zalagali za oslobođenje svojih državlјanki. Posle dugog čekanja žene su bile puštene. Zanimljivo je to što je obezbedenje bilo fascinirano i zatečeno preduzimljivošću lezbejske organizacije. Nisu mogli da veruju da se u roku od samo par sekundi, nakon hapšenja u Security Office-u stvorili: advokati, kanadska ambasada...

Cilj ove akcije prvenstveno je bio da se skrene pažnja delegacijama, i uopšte javnom mnenju (jer su konferenciju pratili timovi novinara iz najpoznatijih svetskih TV stanica i dr. medija), na pitanje prava lezbejki, koje je praktično bilo zapostavljeno, izbegavano i ne rado provlačeno na konferenciji.

Zaključak

Poslednji časovi konferencije svedoče o istorijskoj debati u kojoj je preko trideset zemalja govorilo u korist skidanja zagrada sa stavke "seksualna orijentacija". Ove zemlje uključuju Južnu Afriku, Jamajku, Barbados, Kanadu, S.A.D., Kubu, Brazil, Sloveniju, Litvaniju,

KONFERENCIJE

Boliviju, čile, Kolumbiju, Australiju, Novi Zeland, Švajcarsku, Norveku, Izrael, kao i članice evropske Unije. Njihova podrška nije bila dovoljna da pridobije opoziciju u vezi stavke, a na samom kraju pojma "seksualna orientacija" je izbačen iz platforme za akciju.

Osnovno neslaganje je bilo vezano za terminologiju, tako da je umesto "seksualne orientacije" prihvaćeno, odnosno ušlo je u dokument UN da su: "Ženska prava ljudska prava uključujući pravo žena da kontrolišu svoje odluke, slobodno i odgovorno po pitanju svoje seksualnosti, uključujući seksualno i reproduktivno zdravlje, i da budu oslobođene diskriminacija i nasilja."

E. L & JELENA LABRYS

ANJAREE

Na NGO forumu je prisustvovala sjajna ekipa lezbejski entuzijastkinja sa Tajlanda, predstavnice grupe Anjaree. Njihova deviza za ovu konferenciju je bila: **NAŠA TELA. NAŠI IZBORI. NAŠA PRAVA.** Donele su i majce sa ispisanim istim sloganom i 2 slike koje su pronašle u nekim budističkim hramovima, slike stare najmanje dva veka, koje su bile u sklopu niza slika - predstava raznih vidova života.

"Tajland kraljevina u jugoistočnoj Aziji, je poznat po toleranciji. Ali tajlandsко društvo ima velike poteškoće da prihvati ili samo primi k znanju činjenicu da u njemu postoe i žene koje vole žene.. Taji društvo nikada nije dopuštao slobodu našim željama. Već izvesno vreme tamo nema zakona protiv homoseksualnosti, ali javna osuda i porodične obaveze (potenciranje udaje, dece...) predstavljaju ozbiljnu prepreku.

Organizaciju Anjaree osnovala je, 1986.god., grupa žena koje vole žene.

Termini koje koristimo za sebe su: **TOMBOY, DEELADY, LEZBEJKA** ili nikako. Bilo kako bilo mi delimo uzajamnu (zajedničku) žudnju za ženama i verujemo da je to naše pravo da osećamo i radimo to.

Naše članice dolaze iz svih regija Tajlanda i one koje žive u inostranstvu, i uključuje žene različitih godišta, klase i svih etničkih grupa.

Mi osećamo snažan pritisak društvenih vrednosti koje nas teraju da žrtvujemo našu ljubav, žudnju, planove - ponekad čak i naše živote. Članice osećaju ovaj pritisak i rade protiv njega.

KAKVU PREDSTAVU IMAJU O NAMA

Lezbejk su zapadnjačka ideja i životni stil

Lezbejstvo je samo moda - čekaj dok ne nauče nešto o pravim stvarima

Ko su one da bi sebe učinile vidljivim

Ti misliš da si muškarac, gde ti je...

Tai društvo je pustilo lezbejke da postoje - samo se nemoj oglašavati.

CILJEVI ANJAREE

- Obezbediti podršku za žene koje vole žene, kako bi stekle samopouzdanje i poverenje u naša prava i odluke.

- Eliminacija predrasuda o ženama koje vole žene, publikovanje naših misli, vrednosti, iskustava i naglašavanje naših ljudskih prava.

- Zaštita prava žena koje vole žene, kako nam ne bi mogli naškoditi ili nas diskriminisati u društvu.

- Saradnja sa drugim organizacijama za ljudska prava i ženskim organizacijama koje se bore za dobijanje pravde i jednakih prava za sve ljude.

KAKO UTIČU NA NAS

Majka moje devojke traži od nje da se uda pošto je već vreme.

Bila sam skoro silovana, zato što ga je izazvao moj buč identitet.

Mi smo odvojene otkad su saznale za nas.

Ne volim muškarce i uvek sam zamišljala žensku ljubavnicu - ja sam nenormalna.

NOVINE

Započete 1993.god. Anjaree Sarn - izlaze dva puta mesečno, namenjen za članice i osobe koje kontaktiraju Anjaree. Zastupljene su ideje, priče, vesti, pisma iz celog Tajlanda i iz inostranstva.

SASTANCI ČLANICA

Svakog meseca u Bangkoku ili u različitim regijama Tajlanda mi smo zajedno i razgovaramo o našoj situaciji, iskustvima, osećanjima, problemima i strategijama kojima dolazimo do istine individualne, parova i kao grupa.

ANJAREE NA SEVERU

Severna oblast Tajlanda mora da ima nešto u vazduhu - zato što smo primele da tu ima jako mnogo lezbejki. 94. God. na severu su započeti odvojeni sastanci i aktivnosti, i to je sada mnogo jednostavnije za komunikaciju na istom severnom dijalektu.

DOSTIGNUĆA ANJAREE

- Anjaree je pomogla oko osnivanja Azijске lezbejske mreže i bila domaćica prvog ALM skupa 1990. god. u Bakoku.

- Anjaree je poslala '95. god. dve predstavnice na 25. Stonewall proslavu u New York City.

- 95. na ILGA konferenciji održanoj u Riu (Brazil), Anjaree je dobila nagradu Filipe de Souza od IGLHRC-a.

- Od 94. Anjaree je bila tema brojnih artikala, tv i radio emisija unutar i izvan Tajlanda. Ove reportaže su podstakle porast broja članica.

Ovo je bilo kratko predstavljanje lezbejske grupe ANJAREE sa Tajlanda, i retrospektiva njihovog rada i dostignuća".

prevod: JELENA LABRYS

IGLYO KONFERENCIJA ZA ISTOČNU I CENTRALNU EVROPУ

Internacionalna Lezbejska i Gej Omladinska Organizacija (IGLYO) je organizacija za lezbejsku, gej i biseksualnu omladinu, i studentske grupe širom sveta.

Cilj je da se ukine diskriminacija protiv mlađih lezbejki, gejeva i biseksualaca i da ih podrži u njihovoj emancipaciji, da omogući jednaka prava za sve mlade osobe.

Aktivnosti IGLYO-a se mogu razvrstati u tri grupe:

1. Politika: organizacija je zastupljena u Evropskoj Omladinskoj Politici, IGLYO je ravnopravni član Omladinskog Forum Evropske Unije u Briselu, saraduje sa Evropskim Omladinskim Centrom i Evropskom Omladinskom Fondacijom u Strazburgu, član je Evropskog Koordinacionog Biroa- Internacionih Nevladinih Omladinskih Organizacija. Zainteresovana je za sve vrste internacionalnih projekata i saradnji.

2. Informacije: IGLYO snabdeva svoje članice/ove informacijama o lez./gej emancipaciji i internacionalnim youth aktivnostima na pr. preko časopisa "Speak out"...

3. Aktivnosti: IGLYO pomaže lokalnim lez, gej, biseks. grupama u organizaciji internacionalnih aktivnosti, razmene, jednom godišnje lez, gej, biseks. youth internacionalni sastanak, organizuje razne instruktaže. Zatim projekt Pen Pal- servis za individue lez/gej ispod 27 god. koji mogu međusobno da komuniciraju, preko IGLYO-a putem pisama...

***

IGLYO konferencija za Istočnu i Centralnu Evropu, "HAJDE DA SE ORGANIZUJEMO"- ove '96. godine održana je u Budimpešti od 5-12 jula, u ko-organizaciji sa mađarskim HATTER udruženjem za podršku lez. i gejova u Madarskoj

(osnovano '95, funkcionišu na principu: SOS telefona, savetovališta za homoseksualne osobe, tu rade volonterke/i koji su završili instruktažu. Osnivali su i arhivu ukojоj skupljaju članke o homoseksualnosti koji su objavljeni u madarskoj štampi. Članice/ovi su uglavnom iz homo zajednice.).

Program je bio podeljen na četiri tematske oblasti:

1. LJUDSKA PRAVA
2. YOUTH RAD
3. INTERNACIONALNI YOUTH RAD
4. HIV// AIDS

koje su detaljnije obrađivane na radionicama.

Svakog jutra održavale su se plenarne sednice:

1. "Prava lez., gej., biseks. u Centralnoj i Istočnoj Evropi" - Scott Long

2. "Gej prava su ljudska prava - aktivnosti Amnesty Internationals u Istočnoj i Centralnoj Evropi" - Brian Phillips.

Podatci sa ovih plenarnih sednica:

- *Homoseksualnost je zabranjena u sledećim zemljama:*

Belorusija, Bosna i Hercegovina, Makedonija, Rumunija

- *Različito, dozvoljeno godište za dobrovoljno stupanje u seksualni odnos hetero i homo osoba:*

Austrija H14, L14, G18; Bugarska H14, L18, G18; Hrvatska H14, L14, G18; Kipar H16, L16, G18; Finska H16, L18, G18; Mađarska H14, L18, G18; Srbija H14, L14, G18; UK H16, L16, G18; Severna Irska H17, L17, G18...

Očigledno je da se Lezbejke u većini zemalja ne uzimaju u obzir, zapravo i dalje se negiraju. Evo najočiglednijeg primera: posle dugog razmatranja austrijskih Konzervativnih Partija i Parlamenta, zaključeno je da "lezbejski seks" ne postoji, odnosno da je nešto nalik "dvema ženama koje pomažu jedna drugoj prilikom kupanja" i da se tako nešto ne može nazvati seksualnim odnosom.

- *Specijalne odredbe*

Austrija, Finska, UK - zabranjeno promovisanje i ohrabrivanje homoseksualnosti, i osnivanje lez./gej organizacija.

Grčka - zabranjena muška homo-prostitucija...

KONFERENCIJE

- Antidiskriminacione odredbe postoje u:

Danska, Finska, Francuska, Irska (važi samo za otpuštanje s posla), Norveška i Švedska (ne važi za privatni sektor), Holandija, Slovenija, Španija.

- Zakon o registrovanom partnerstvu

Danska, Norveška, Švedska.

Island - registrovano partnerstvo obuhvata i usvajanje dece (zajedničko starateljstvo).

Mađarska - sklapanje istopolnog građanskog braka.

Zaključeno je da promena (adaptacija), pisanog zakona može da donese samo neznatno poboljšanje, najveći problem je zapravo nepisani ili tradicionalni zakon, koji se teško i jako sporo menja u svim zemljama.

3. Predstavljanje prisutnih (oko 20) organizacija na konferenciji ("Austrian Union of Students", Hatter - Mađarska, Gemini - Bugarska, MAC Jeunes Gais & Lesbiennes - Pariz / Francuska, Pink & Purple - Nemačka, ŠKUC Magnus - Slovenija, SOHO - Česka Republika, Trougao Centar - Moskva / Rusija...)

Prezentacija Arkadije, bila je jedna od najuspešnijih ako ne i najuspešnija. Organizacija nam je ponudila da održimo radionicu na temu LADY M, ali su, nako, svi termini unapred bili popunjeni, tako da je ta ideja ostala za drugi put.

Radionice

1. LEZBEJSKA I ŽENSKA LJUDSKA PRAVA

Cilj radionica je bio da se identifikuju specijalne potrebe lezbejki i žena, na polju ljudskih prava, postavljanje zahteva i strategije za dobijanje prava. Zaključeno je da je lezbejsko pitanje, periferno za feministički pokret, umesto da je centralno, i da se zbog toga mora radići na poboljšanju saradnje ženskog i lezbejskog pokreta, a za nove, brojnije i uspešne projekte najneophodnije su finansijske.

2. LEZBEJKE I SIGURNIJI SEKS

- HIV/AIDS

Od skoro koristi se isključivo termin "sigurniji", a ne "siguran" seks, jer je dokazano da uvek postoji rizik i da nepostoji 100%-tina zaštita. Specijalno za ovu konferenciju napisan je detaljan "Priručnik za sigurniji seks za lezbejke", koji je prezentovan (praktično demonstriran) na ovoj radionici. Trebalo je razraditi taktiku za širu edukaciju lez. zajednice o primeni sigurnijeg seksa, međutim kako mali broj lez. koristi sigurniji seks, izmeđuostalog i zbog toga što se takva zaštitna sredstva mogu nabaviti samo u nekim zemljama i to po visokim cenama, a drugo što su veoma jake predrasude o tome da lez. prilikom seksualnog odnosa ne mogu preneti ili

biti zaražene. Međutim sve više se uvlači strah ne samo od SIDE već i od samog odlaska na testiranje.

3. HIV/AIDS

Objektivna samokritičnost učesnika/ka u pogledu AIDSFOBIJE, pitanje comming out-a (korektnosti) HIV pozitivnih osoba, dok druga strana uzvraća strahom i ogradijanjem, što bi značilo da je prisutna diskriminacija HIV pozitivnih u krugovima koji se bore protiv te diskriminacije, što može da povlači i nekorektnost HIV pozitivnih tj. opasnost od širenja bolesti.

4. POLITIKA VEZE / NASILJE U LEZBEJSKIM VEZAMA

Suočavanje sa vrlo nezahvalnom temom, koja se izbegava u lez. zajednici iz više razloga, jedan od najznačajnijih je strah od uništavanja iluzije o idealnoj vezi ostvarljivoj samo u lez. odnosu. Nasilje, u vezi, se grubo može podeliti u tri vrste: seksualno, fizičko i emotivno. U lezbejskim vezama najzastupljenija je emotivna zloupotreba (ponižavanje, sugerisanje krivice, ljubomora...), koja ima za cilj sticanje i dokazivanje moći kojom se postiže "apsolutna" kontrola nad drugom partnerkom.

5. HOMO STUDIJE

Govorilo se o potrebi L./g. zajednice, da širem auditorijumu, naučnim putem razjasni strukturu homo kulture. U Evropi je potrebna inicijativa za L/g studije, koje bi za početak bile u okviru Univerziteta. Ovu zamisao moguće je ostvariti samo u slučaju da dođe do intenzivnijeg proučavanja L/g. istorije na lokalnim nivoima.

Dugo se polemisalo o jeziku, polu i rodu. Lezbejke učesnice, su dokazale primerima iz svojih jezika (Srpski, Nemački...), da je tz. neutralni jezik zapravo muški jezik, i da zbog toga postoji tendencija lezbejki i feministkinja da koriguju jezik.

Tokom cele konferencije nametala se činjenica da su gej istorija, kultura, zdravstvo (pr. AIDS) znatno delatnije i šire istražena od lezbejskih.

PR. U Berlionu postoji gej muzej koji poseduje eksponate, koji evidentno, istorijski dokazuju gej egzistenciju, a datiraju od 1920. - liberalnog perioda u Nemačkoj.

Na samom početku konferencije zapažena je znatna brojčana nesrazmerna između lezbejki učesnica i gejeva, tako da se u razvoju događaja desila diskriminacija i zapostavljanje. Česte su bile polemike o njihovom nedoličnom ponašanju, o stavljaju lezbejki isključivo u podpitnja u poslednjim minutima (završnici) npr. plenarnih sedница, predavanja..., i o eventualnom poboljšanju odnosa i saradnje. Svaki drugi dan održavani su ženski sastanci, (korak napred, lez., u osvajanju našeg sopstvenog prostora), lezbejski separatizam je bio propraćen žučnim protestima.

E. L. & JELENA LABRYS

PRESS IZVEŠTAJ - Internacionalna konferencija o homoseksualnosti u Ljubljani

*Roz klub, LL i Magnus
Ljubljana*

Internacionalna Konferencija o Homoseksualnosti održana je u Ljubljani 23 - 24. Avgusta 1995. Organizovale su je lezbejska grupa LL i gej grupa Magnus. Na konferenciji su predstavljene, vrlo važne, teme kao što su na pr.: homoseksualnost i politika, AIDS i diskriminacija, registrovano partnerstvo. Internacionalne/i gošće/sti i aktivistkinje/i su prisustvovali nekim interesantnim radionicama: sarađivati sa vladom i zajednički rad lezbejki i gejeva (Lisa Power), živeti HIV pozitivno - kako sam opstala (Julian Hows), pristupiti lokalnim autoritetima: proces fandiranja i rad berlinskog ureda za homoseksualan životni stil (Ira Kormannshaus), savremena zapadnjačka kultura seksualnosti (Gert Hekma), i Queer nacionalizam (Kevin Moss).

Konferenciju su dobro pokrivali slovenački mediji, ali su organizatorke/i očekivali da će prisustovati više slovenačkih lezbejki i gejeva. Ipak internacionalni skup je bio uspešan, ponovo je priložio teme homoseksualnosti u javnosti i dao neke ideje i motivacije lez. i gej aktivistkinjama/tima u Sloveniji. Važna tema je bila saradnja lez. i gej grupa sa vladom: kako da ubeđite vašu vladu da su lez./gej teme takođe i njihove teme? kako saradivati sa političarima i lobirati ih za lez./gej pitanja a da se ne zaborave potrebe i zahtevi lez./gej zajednice?

Jedan od važnih zaključaka za situaciju u Sloveniji je bio da su legalni uslovi sasvim zadovoljavajući, ali da

je gej pokret često je nemoćan zbog nedostatka tradicije i konkretnih primera diskriminacije i javnog mišljenja. Svi ovi uslovi nisu naklonjeni većem coming out-u lez./gej aktivistkinja/ta iako slovenačka javnost nije ekstremno netolerantna prema homoseksualkama/cima i neki više levo orijentisani političari podržavaju lez./gej prava.

DESETA REGIONALNA ILGA KONFERENCIJA ZA ISTOČNU, JUŽNU I CENTRALNU EVROPU

Ljubljana 8-14. avgust '96.

Teme radionica i panel diskusija:

9. 8. '96.god.

- Izveštaj zemalja učesnika o radu organizacija
- Safe seks
- Lezbejska vidljivost
- Ženska radionica

10. 8.-'96.god.

- Grupa samopomoći ljudima koji imaju Aids.
- Lezbaški i gej brak
- Rat sa vladom
- Gey all day-Internet

11. 8. '96.

- Mesto borbe za političku moć na agendi lezbejskog i gej pokreta
- ILGA i Istočna Evropa
- Dugotrajne veze za i protiv (diskusija)
- Zatvaranje-sumiranje

ORGANIZACIJE U SVETU

TROUĆAO CENTAR

Osnovan 93., nastao iz dve lez. i gej organizacije: Unija Comming out-a & Moskovske Lez./Gej Unije.

Ciljevi:

- povezivanje lez., gej i biseks. žena i muškaraca
- borba protiv diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije
- suočavanje sa homofobiom na medijima i drugde

Funkcionisu na nivou:

- Informacionog Centra

Skupljaju informacije o lez. i gej životu u Rusiji i širom sveta. Publikuju informativni bilten koji se besplat-

no distribuira u Rusiji.

- Biblioteka i Arhiva

Poseduju obimnu kolekciju ruskih i inostranih knjiga sa homo tematikom, novinske isečke.

Kulturalni program

Trougao Centar poseduje i izložbeni prostor koji je svečano otvoren decembra 95, izložbom nacrta za spomenik lezbejkama i gejevima žrtvama komunističkog terora.

Od 23. februara do 1. marta bila je izložba homoerotične fotografije. Dobrodošle su sve inicijative umetnika/ka koji bi želeli da izlažu u ovom prostoru...

Telefon za informacije

Daju aktuelne informacije o homo životu u Moskvi.

ORGANIZACIJE U SVETU

Program za edukaciju

Započeli su objavljanje ciklusa obimnih brošura koje obuhvataju lezbejski i gej životni stil i probleme sa kojima se suočavaju. Prva objavljena, od planiranih brošura je, "Ako si gej", diskutuje se o pitanju preispitivanja seksualnosti mlađih gej muškaraca. U pripremi je slična brošura za žene.

Seminari

Od decembra '95, dva puta mesečno se održavaju seminari za lezbejke, na kojima se diskutuje o legalnim i psihološkim teškoćama s kojima je suočen lezbejski stil života.

Treća ruska lezbejska i gej konferencija održana je od 7-9 juna '96, na inicijativu Trougao Centra. Prisustvovalo je oko 150 učesnika/ka iz cele Rusije.

Sumirano je šest godina delovanja L./g. pokreta u Rusiji. Bilo je reči o ukinutom članu 121, koji je seksualni odnos između dva odrasla muškarca tretirao ilegalnim.

U Rusiji, u četrnaest regija, danas egzistira više od 20 L./g. organizacija.

Uoči predsedničkih izbora, učesnice/i su razradili svoju političku poziciju. Zbog znatnih razlika u mišljenjima, nije mogao da se podrži jedan pouzdani predsednički kandidat. Urađeno je sledeće: L./g. koji se sećaju šezdesetogodišnjeg anti-homo terora, apelovali su na celu L./g. zajednicu, porodice, prijatelje da glasaju protiv svih koji ponovo hoće da uspostave komunistički režim u Rusiji.

Zaključci sa radionica su bili sledeći: prava L./g. su ugrožena na svakom koraku. Postavili su zadatke svim L./g. organizacijama u Rusiji da u naredne četiri godine budu posvećene: promeni porodičnog koda - u smislu podnošenja zahteva za legalizovanje istopolnog braka, zalaganju za usvajanje diskriminacione zabrane nad seksualnim manjinama.

"Psiho-socijalno savetovalište za homoseksualne osobe" - naglasak je stavljen na to da postojeće institucije za psihološku podršku, uopšte ne pomažu u rešavanju specifičnih problema L./g. Homoseksualnim osobama je potrebna, specijalno posvećena, mreža za psihološku podršku (SOS, psihološko savetovalište...).

E.L & JELENA LABRYS

"DANAS METELKOVA SUTRA CEO SVET"

U jesen 1990. g. 200. Grupa (video, film, slikari, vajari, muzičke grupe, producenti, predstavnice Ženskog centra, Roza kluba...) je uradilo Mrežu za Metelkovu,

projekt za novi urbani multikulturalni centar. Krajem 1992.g. Mreža za Metelkovo imala je sva dokumenta za koja je raspolagala severnom polovinom bivše kasarne. U jesen, 10. septembra 1993.g. gradske vlasti su počele da ruše objekat.

Ljubljana 28. 07. 1995. g.

Prijateljica me je pozvala, telefonom, usred noći. Rekla je da ruše Metelkovu. Bile su nam obećane prostorije.

Danima smo sedele ispred zgrade i čekale da se ispoštuje obećanje, od strane gradskih vlasti. Isključeni su voda i struja. Metelkovo smo osvajali raznovrsnim kulturnim programom.

Odustali su od gradnje Tržnog centra. Povučene su bile mašine.

U METELKOVOJ još nema struje, vode i telefonskih linija. Prošlog leta, gradonačelnik je potpisao dokument, kojim nam obećuje ove potrebe, obećanje da će Metelkovo urediti u multikulturalni centar, sa tim se saglasilo i Ministarstvo kulture. Ne znam zašto se još ništa nije uradilo. Mi smo još uvek u mraku. Finansije za renoviranje, obezbedila je svaka grupa za sebe.

"Uslovi za rad su nam zaista otežani ali, mi još uvek radimo!"

MOJCA U.

ROZA KLUB

Prostorija je prostrana. U prozorima upaljene sveće. Glasna muzika iz kasetofona na baterije. Popunjena mesta za stolovim i šankom. Služi se piće u konzervama.

Upozorene smo pred polazak u Klub da postoji mogućnost da ne zateknemo više od troje ljudi. Večerašnja posećenost nas je prijatno iznenadila.

Nakon odgledane predstave, koja se odigravala na šanku, po koreografiji, za nas bezimenog, gospodin-gospodice, zapitale smo se da li smo u Ljubljani, jer su i ovde gejevi u brojčanoj prednosti.

28. 07. 1995.

ponoć

- Roza klub organizuje letnje kampove - Roza kamp, u trajanju od četiri do sedam dana, tokom jula meseca.

Prošle godine bilo je predstavnica i predstavnika Nemačke i Holandije.

- Deset godina unazad održava se Filmski festival, u organizaciji Roza kluba potpomognutog finansijama od strane grada Ljubljane i Šoroša.

Filmovi su iz strane produkcije i projekcije su odlično posećene. Zabava traje nedelju dana.

L.L

"Mladina" je 1987.g. uradila, na osam strana, promociju lezbejstva. Aktivistkinje Lilita, lezbejske-feministkinje, osetile su potrebu da naprave svoje novine, pored biltena "Lezbozin", preko kojih bi davale pozitivne informacije o lezbejstvu. Napravile su najpre lezbejsku sekciju L.L (lezbejki Lilit). Prvi broj Pandore izašao je u javnost 1993.g.

Na novinama rade četiri žene, od osam aktivistkih grupa. U zavisnosti od finansijskih mogućnosti Pandora se štampa svaka dva, tri meseca. Tiraž je četrsto primeraka i štampanje obezbeduju Šoroš i grad -Biro za žensku politiku.

Pandora ima stalne čitateljke. Većina njih sa L.L komunicira samo putem pisama (stošezdeset adresa). Od sledećeg broja Pandora će se prodavati i u knjižarama.

Brojevi su tematski uredeni (odnos s roditeljima, lezbejske veze, lezbejska teorija...).

Pandora se radi na Metelkovoju, privatno, u kafana-ma, zavisi od inspiracije autorki.

L.L za sledeći mesec spremi "Antologiju lezbejskog života u Sloveniji i Jugoslaviji od 87.g. do 95.g.). Knjiga će moći da se nabavi u knjižarama (ne Beogradskim, na žalost).

Sastanci i radionice nisu planski osmišljeni i slabo su posećeni.

Novinari su zainteresovani za saradnju, česti su i pozivi za učešće u radio i tv emisijama. Sadašnje članice L.L-a očekuju mlađe prijateljice, koje bi se angažovale na polju medija.

Mnoge lezbejke ne žele da se uključe u ozbiljniji rad, više su za zabave u noćnim klubovima. Smatraju da je njihova stvar šta rade u krevetu.

Lezbejke u Ljubljani nisu uplašene da će otkrivanjem pravog identiteta izgubiti posao, već podsmeha svojih heteroseksualnih koleginica.

LJILJA

VESTI**VESTI**

- Povodom Međunarodnog dana ponosa lezbejki i gejeva, beogradski gej i lezbejski lobi "Arkadija" distribuirao je informativni letak medijima. Aktivistkinja lezbejske grupe, Jelana Labrys, dala je izjavu za "NIN", koja je objavljena u rubrici "ljudi" pod naslovom "Manjina manjine", u kojoj se ukazuje na narušavanje osnovnih ljudskih prava, na predrasude, omalovažavanje, diskriminaciju lezbejki na ovom području.

jul 96.

- Marija Buretić-Bogojević (56) prva žena iz Hrvatske koja je progovorila o svom lezbejstvu, između ostalog i objavivši knjigu (ispovest) "Ljubičice i bič-ispoved žene sklone ženama" (u izdanju Naklade "Pavičić").

"Kada sam prvi put rekla "Ja sam lezbejka", publika me je dočekala sa ovacijama. Bilo je to na jednoj tribini koju su organizovale feministkinje, Slavenka Drakulić, Rada Ivezović i dr. Čestovala je Rada Đurićin, glumica iz Beograda, čitala je monolog iz romana "Strah od letenja" E. J."

Prvi intervju za novine dala je 71. god. šokirajući javnost svojom otvorenosću i iskrenošću. "Ljubičice i bič-ispoved žene sklone ženama" su bile predstavljene na Sajmu knjige u Frankfurtu.

"Napisala sam knjigu o svojim lezbejskim sklonostima i

ne bojim se osude javnosti, uskoro ću osnovati i prvu hrvatsku žensku stranku s kojom ću ući u Sabor!" - uverava nas Marija B.B.

novembar 96.

Dnevni Telegraf (Globus - Zagreb)

- Profesor Karlo Emilio sa Milanskog Univerziteta tvrdi da su žene sklonije biseksualnosti od muškaraca. Svi ljudi su biseksualni jer imaju i muške i ženske hormone i seksualno opredeljenje zavisi od toga koji hormoni nadjačaju.

(Uz tekst stoje i fotografije: Šer sa kćerkom Čestiti Bono(27), pevačicom, koja ne krije da je lezbejka. Slika je sa jedne gay manifestacije u Vašingtonu. I k.d. lang, rok pevačica sa verenicom.)

februar 97. god
Demokratija

- Gejevi u Rusiji najzad dobili pravo na slobodu seksualnog izbora, dekriminalizovanje zakona koji je kažnjavao seksualni odnos dva muškarca minimalnom kaznom zatvora u trajanju od pet godina. Ovaj zakon je bio na snazi od 61.god. do 1.1.97.god.

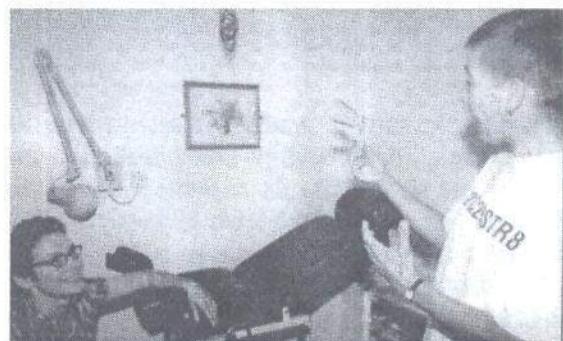
LEZBEJSKE PACIJENTKINJE I NJIHOVA PRAVA

Zapadni Holivud

Kalifornija

Lezbejska Zdravstvena Klinika.

Progresivan zdravstveni servis i holistično zdravstvo za žene.

1. Lezbejke imaju pravo da kažu ko su kad primaju zdravstvenu pomoć.
2. Lezbejke imaju pravo da ne prihvate bilo kakve pretpostavke u vezi njihove seksualne orijentacije, sašim tim i u vezi njihovih potreba za zdravstvenom pomoći. Lez. kao i druge žene mogu imati iste zdravstvene probleme uključujući vaginalne i bešične infekcije, polne bolesti, trudnoću i rak.
3. Lezbejke imaju pravo da budu tretirane sa respektom, ponosom i profesionalizmom prilikom primanja zdravstvene pomoći.
4. Lezbejke imaju pravo na privatnost i sve informacije date o njihovom lezbejstvu osobi koja pruža zdravstvenu pomoć treba da ostanu u striktnoj poverljivosti.
5. Lezbejke imaju prava da budu tretirane njihove prave zdravstvene potrebe, a ne da se lezbejstvo vidi kao zdravstveni problem.
6. Lezbejke imaju pravo da prime zdravstvenu pomoć oslobođenu homofobičnih i drugih predrasudnih za-pažanja i ponašanja od strane zdravstvenih radnika/ka.
7. Lezbejke imaju pravo da traže, od osoba koje im nude zdravstvenu zaštitu, da govore razumljivo, jasno i pot-punu istinu, pa čak da bude prevedeno na njihov maternji jezik.
8. Lezbejke imaju pravo da vide i poseduju kopije svih medicinskih nalaza kao i da im budu objašnjeni na njihovom maternjem jeziku i u za njih poznatoj terminološkoj. Takođe njihovi nalazi treba da budu oslobođeni svih predrasuda vezanih za njihovu seksualnost, rasu, ekonomski status, fizički izgled, uzrast, ili fizički, emocijonalni ili mentalni status.
9. Lezbejke imaju pravo da imaju decu, da imaju pristup bankama sperme i servisu za inseminaciju. Takođe imaju pravo da čuvaju decu i usvajaju.
10. Lezbejke imaju pravo da njihova ljubavnica, ili pot-pisanica zdravstvenog osiguranja može da primi zdravstvenu zaštitu, ili da ih predstavlja bilo koja osoba koju one izaberu.
11. Lezbejke imaju prava da njihove ljubavnice/pot-pisanice, njihova deca ili bilo koja osoba koju izaberu bude prisutna prilikom porođaja.
12. Lezbejke imaju prava na potpune informacije, i pristup, svim dostupnim tretmanima i mogućnostima porodaja uključujući alternativne i holistične opcije koje ne uključuju lekove ili operaciju, tako da mogu da naprave odgovarajuću odluku o njihovoj zdravstvenoj brizi.
13. Lezbejke imaju pravo na kompletne informacije pre nego što učestvuju u bilo kom tretmanu ili programu i da imaju pristup specijalno određenim programima za lezbejke i žene.
14. Lezbejke imaju pravo da ispituju njihove zdravstvene osiguravaoce da vide i razumeju šta oni rade tokom nekog ispitivanja, da uče o vaginalnim i grudnim samopregledima, da imaju pristup i trening u korišćenju sa-mozaštitnih pomagala, kao što su plastični vaginalni spekulum i aparat za merenje pritiska, i da aktivno učestvuju u svemu što je vezano za njihovu zdravstvenu zaštitu i donošenje odluka.
15. Lezbejke imaju pravo na trajnu pravnu zaštitu i da, za života, sastavi testament tako da njihovo zdravstveno osiguranje može biti preuzeto od strane ljubavnice ili bilo koga kome one daju za pravo u slučaju da su nesposobne da saopšte svoje odluke vezane za njihovu zaštitu, ili da nebiološka lezbejska majka može donositi odluke i imati punomoć u svim tretiranjima njihove dece u slučaju da biološka lez. majka ili usvojiteljka nije sposobna.
16. Lezbejske roditeljke koje imju neka dugotrajna oboljenja ili su na samrti imaju pravo pristupa svim mogućim tretmanskim mogućnostima i privilegijama, i kad god je moguće, naravno ako je to njihov izbor, da izdahnu u bolnici ili kod kuće uz prisustvo njihove sadašnje ljubavnice, da dostojanstveno izdahnu.
17. Nebiološka lezbejska majka ima prava, po uzajamnom usaglašavanju, da preuzme brigu o njenoj deci prilikom umiranja njene ljubavnice, biološke majke ili usvojiteljke.

prevod: TAMARA

ŽENE KOJE VODE LJUBAV SA ŽENAMA

Ovaj tekst govori o zdravstvenim rizicima koji dolaze tokom seksa, kao što je HIV infekcija (koja je uzročnik side) i druge bolesti prenosive polnim putem. Kao seksualno aktivne žene moramo da razmislimo o odgovornostima koje se tiču našeg sigurnijeg seksa. Čutanje i neinformisanost o prenešenju HIV-a ženi od žene je stvorilo zabunu, ljutnju i strah među nama. Stvarnost je da mi možemo i da prenosimo HIV i druge polne bolesti, kao što su hlamidija, gljivične infekcije, herpes, sifilis, hepatitis b, gonoreja itd. jedna drugo. Uprkos manjku istraživanja i informacija postoje dokumentovani slučajevi prenosa HIV-a i polnih bolesti sa žene na ženu. Postoji mali broj žena koje su ovim putem zaražene ali to ne znači da ne treba razmišljati o rizicima za dobijanje HIV-a i polnih bolesti. Postoji više načina na koji žene jedna drugoj mogu da prenesu HIV ili polne bolesti, na primer pri oralnom seksu ako jedna od žena ima menstruaciju. Rizična je i inseminacija sa spermom donatora koja nije testirana na HIV ili polne bolesti. Poljupcem usta na usta se takođe može preneti HIV ukoliko jedna od osoba ima oralni herpes, plikove, ranice u/na ustima, uključujući i krvarenja posle pranja zuba.

Veliki rizik predstavlja zajedničko korišćenje igala i špriceva. Takođe treba nавести još jedan od aspekata uticaja droga i još jednog veoma često korišćenog stimulansa-alkohola na sigurniji seks između žena. Naime činjenica je da droga i alkohol u velikoj meri utiču na stanje svesti konzumenta. U ovom promjenjenom stanju svesti uglavnom ne mislimo na sigurniji seks, obično razmišljamo: "mislim da to ovog puta nije potrebno", "zaista sam uzbudena, baš me briga za sigurniji seks", "ona zaista izgleda zdravo, sigurno nema HIV ili neku bolest".

U daljem tekstu ćemo nавesti kako se prenosi HIV infekcija i polne bolesti. Treba zapamtitи pritom da sigurnije voćenje ljubavi za HIV nije automatski sigurnije za polne bolesti, dok je sigurniji seks za polne bolesti sigurniji i za HIV.

KAKO DOLAZI DO HIV INFEKCIJE?

HIV je virus koji prouzrokuje sidu. Virus se u velikim količinama može naći u spermii, krvi, menstrualnoj krvi, dok se u manjim količinama nalazi i u majčinom mleku i u vaginalnom fluidu. HIV je relativno slab virus, da bi došlo do infekcije potrebno je da veća količina virusa dospe u krv. Kako se to može dogoditi? Telo ima više barijera koje ga štite od infekcija. Među njima najvažnija je koža. Ona ne propušta virus,

ali ga zato sluzokoža propušta. Sluzokoža obavlja usnu duplju, unutrašnjost anusa i vagine. Najosetljivija sluzokoža je ona u anusu i vagini. U njoj se nalazi mnogo krvnih sudova koji su veoma osjetljivi, ako je sluzokoža oštećena virus može dospeti u krvotok. Međutim iako je sluzokoža neopovredena virus opet može dospeti u telo.

KAKO DOLAZI DO POLNIH BOLESTI?

Polne bolesti se prenose seksualnim odnosom. One su prouzrokovane bakterijama i virusima. Žena najverovatnije boluje od neke polne bolesti ukoliko postoji sledeći simptomi: pojačan sekret, peckanje prilikom mokrenja, čirevi, upala bešike, svrab u stidnim dlačicama, bol u stomaku itd. Naravno može da se desi da je osoba zaražena a da nema niti jedan od navedenih simptoma, naravno to ne znači da ista ne može da prenese bolest. Kod nekih polnih bolesti stvaraju se čirevi ili zapaljenja koji oštećuju sluzokožu. Kroz oštećenu sluzokožu HIV lakše prolazi, zato postoji veći rizik za infekciju HIV-om ako osoba već ima polnu bolest. Polne bolesti mogu imati ozbiljne posledice, na pr. neplodnost ili poremećaje kod fetusa.

A ŠTA JE SA...

- vaginalnim fluidom koji se prenosi putem finger fuck-a.

U vaginalnom fluidu se nalazi mala količina HIV-a. To znači da je rizik za HIV infekciju prilično mali, ali je zato rizik za polne bolesti velik.

- vaginalnim fluidom koji se prenosi preko dilda.

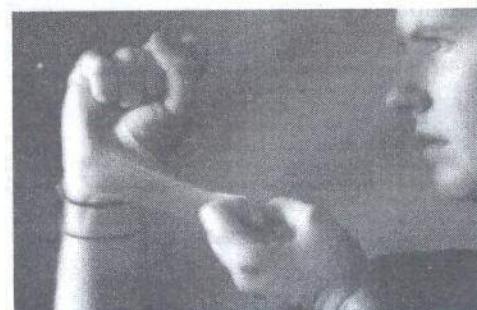
Korišćenjem dilda sluzokoža vagine se može lako oštetiti tako da postoji rizik da na dildou osim vaginalnog fluida bude i krvi. Prilikom zajedničkog korišćenja dilda postoji rizik za prenošenje HIV infekcije i polnih bolesti.

- ranicama na prstima, u vagini i anusu.

Ukoliko jedna od osoba ima ranicu na prstu i radi finger fuck rizik za dobijanje HIV-a je mali osim ako je to otvorena, sveža rana.

- folijama, rukavicama i kondomima.

Kao zaštita od HIV-a i polnih bolesti koristi se folija (dental dam) koja je odlična naročito ako jedna žena ima menstruaciju a druga želi da sa njom ima oralni

seks. Umesto folije se takođe može koristiti po dužini isečen kondom. Prilikom finger fuck-a kao zaštitu treba koristiti latex rukavice. Ukoliko dve osobe koriste isti dildo prilikom seksa dildo treba oprati između pojedinačnog korišćenja ili staviti kondom.

Seks između žena je uzbudljiv, lep ali takođe nekad i nesiguran. Dakle treba izabrati ono što obe volite i što

je zdravo za obe. Seks između žena je relativno sigurniji za HIV, rizik zavisi od onoga što ste obe u preostosti radile i od onoga što sada zajedno radite. Ako niste sigurne da li ste obe HIV negativne, razmislite o rizicima, napravite zdrav izbor i zaštivate se.

Maja & D

PUBLIKOVANJE KNJIŽEVNO - UMETNIČKIH DELA AKTIVISTKINJA LABRISA

Lezbejska grupa (Labris), uspešno je započela još jedan projekat "publikovanje književno - umetničkih dela aktivistkinja Labrisa". Politički ciljevi su sledeći: lezbejsku umetnost učiniti, vidljivom u opštoj kulturi i dostupnom široj javnosti, prezentovanje lezbejskog stila življenja, emotivnog, racionalnog i vansfernog delanja, doživljavanja i opisivanja sveta - na umetničko-poetičan način.

U ediciji Labrisa, do sada, su objavljene četiri knjige triju autorki, od kojih su tri knjige poezije i jedna knjiga novela.

Ljiljana Živković, zbirka poezije: *Ravnodušni šumarak*

"Književnost sam izabrala, najpre kao sklonište, svet mašte. Počela sam da pišem i maštu pretvorila u stvarnost. Otvorila sam svoje sigurno mesto i za druge.

Zbirkom pesama "Ravnodušni šumarak", koju čine tekstovi nastali u periodu od 1989. god. do 1993. god., prikazala sam svoj doživljaj društva, negativnosti i prisike koje mi nameću pisani i nepisani zakoni, nemogućnost za prihvatanjem i odobravanjem mišljenja većine, kao jedinog mogućeg izbora.

Prva zbirka pesama me je ohrabrilu da postanem još veća buntovnica i borkinja za svoj svet i svet svih mojih istomišljenica."

***

*Nebo iscurelo
u prozoru
Tirkiz ublažen
belim*

*Kameni blokovi
žuti, izbrušeni,
pod dlanom hlad
Stopala zagoljicana travom,
butine zatežu
za šetnju kroz snove.*

Štefa Markunova, dve zbirke poezije: *Žene u mreži* i *Žene komete*

"Do sada su mi izašle dve knjige ženske poezije, završena je i treća, žuta knjiga. Nadam se da će uspeti da napišem i ostale tri knjige iz Duginog spektra moje lezbejske poezije, ediciju od šest knjiga u duginim bojama naše lezbejske zastave."

Izbor iz zbirke *Žene u mreži*

TREŠNJEVAC - LJUBAVI MOJA

*Voljela bih da Te ljubim tajno, sa krivicom
ne tako jednostavno i obično, kao danas
kada mi je dozvoljeno da budem s tobom,
kada smem da ti dotaknem ruku,
bez razloga da te povređujem.
Sad mogu da te ljubim
i Onu, koju nosiš u svom srcu.
Onu zelenih očiju, olujnog mora,
gde se rasprskavaju zlatne kapljice,
na sicilijanskoj obali, ispod kiparisa.
Ja sad mogu sve da uradim.*

*Jer smehom otključavam vrata tvog srca
i smeh tvoj, vodopad, što se na druge rasprskava.
Ja sad, sve mogu i da odem i da ostanem,
jer Ti znaš da si slobodna,
a ne znaš da si kod mene
zarobljena...
Koja to ženska snaga olujnog vetra*

*otkine grančice mirte sa Sicilije!
Stavi je u tvoje naručje na svetoj zemlji Trešnjevca.
Koji to ledeni alpski vetr,
odnese mirtu na same glečere,
gde tvoje vrelo sunce ne može mirtu da odledi...*

Štefi
24. maja 1995.

SUSRET

"Kako si?"
Smejem se sretna što je vidim.
"A ti?"

Pitam srcem preplašenim,
izdajnikom stariom, što mi zatreperi.
"Dobro sam, odlazim sretna, preko okeana",
gledam joj oči dva crna bezdana.
Iznenadni bol, samo vrh mača,
nežno mi sklizne, niz moje grudi.
Padam na kolena i odmah joj praštam,
jer znam, da za mene nije bila rođena.

Jelena Labris, novela:
Lady M

"Kosmička sila Lady M, prepozne naše, naizgled nedokućive lične suštine i moći. Glasom usmerava, na načine, koji će nas dovesti u stanje uravnoteženosti odnosno samodovoljnosti, u stanje koje će nam omogućiti demistifikaciju utopijskog DYKE Univerzuma, u kome su objedinjene tri etape samoprevazilaženja i gde je glavni ishod negovana, večna zaljubljenost."

Odlomak:

"Idolkinjo, kada će konačno u nekoj beskonačnosti,
na tvoje grudi, pasti očuvana ironija moje
umorne, lude, zaljubljene glave?
Preduhitram svoju zbumjenost!
Madonna, ti i ja - nihilističke noumenonke.
Van konteksta...
Ni tamo negde..."

***

"Šta si naučila na prvom koraku ka samosvesti?"

"Čekati ne mora da znači dangubiti. Sprovodenjem afektivne slobode stičem diplomatski imunitet koji me štiti i od sebe same..."

"Bumerang prolazi svojom putanjom, ne daj da ti u prolazu prereže grkljan. Tvoja trenutna sreća je u svojeglavosti, neguj je."

***

"Hoćemo kontrast u nama, a ne suprotnost udvojene vizuelne građe. Uostalom kakva suprotnost, suprotnosti su u paru, različitost je dominantna, nema pravila, poredanja, sve je drugačije, sve je kontra."

***

"Bojim se da neću dočekati Igračice. Ne znam da li one kasne ili sam prerano počela da ih očekujem?"

GORDANA STOŠIĆ ŽENA ČEŽLJIVE KOŽE

Hrabra pesnikinja, divna profesorka književnosti i prelepa žena - sve što sam znala o Gordani Stošić pre nego što sam je čula, priču o "rasturanju" u jednoj tv emisiji u 93. Slušajući je, netremice, dobila sam ludu želju da je upoznam, dodirnem ne bi li se uverila da je stvarna. Ispričala je tada mali deo svoga života, dovoljan da je neko oseti, zavoli i sebično poželi u svojoj blizini.

Učena strpljenju, čekala sam.

Pogrešno vreme za mene...

"Nema više Goge" - rekao mi je prijatelj. Satima sam već sedela u sobi i plakala. Šta su joj uradili!! Šta nam rade!!

Bila sam nemoćna.

Još uvek mislim na Gogu, još uvek je vidim plavu i nasmejanu, pomalo zamišljenu, sa asimetrično začešljanim kosom, pogledom koji uliva poverenje.

Koliko žena živi njenim životom, koliko njih posle nje. Predane poslu, ljubavi i ljudima. One koje ugadajući zaborave na sebe.

Svojim rečnikom i načinom života, udarila je šamar licemerju, kako je sama rekla. Zbog nje su se otvarale diskusije u srednjoškolskim zbornicama da li ona koja tako piše može i da predaje. Učenice/i su je voleli. Znala je da priča, razume.

Njena poezija je puna najličnijih sukoba, previranja, želja. Opisala je samoču, čežnju, patnju, telo žene, drhtanje, preispitivanje.

"U umetnosti nema kompromisa. Ja stvaram iz očaja retko, iz radošči retko. Kada je to dvoje smešano u meni i na neki način primereno, eto ploda!"

Kažu da je Čgoga stvorila mit od žene, od ljubavi.

"Ja imam potrebu, kao i većina žena, da volim, volim da volim, ali danas tu moju potrebu da dajem nežnost i toplinu i da mi misli budu lišene podvale, može da razume samo mlađi svet. Jedan muškarac teško."

Udajom u 16. ožgodini pobegla je od strogog oca. Materijalno dobro situirana ali usamljena. Završila je gimnaziju vanrednim školovanjem, a zatim i studije književnosti. Pisanje je bilo njen izlaz, njena žudnja, sloboda, ne retko osporavana od drugih.

Proglasavana je za moralno nepodobnu osobu. Žena koja je uspela da izade iz klišea.

"Ja, nažalost, nisam našla muškarca koji bi za mene bio bog, otac, ljubavnik, podrška, mašta..."

Živila je u iznajmljenim stanovima, od profesorske plate i novca od izdavača koji je sporo pristizao.

"Doživeli su me kao ženu iz snova kojoj ne treba ništa. Kao opšte dobro od najranije mladosti. Moguće je da će se konačno ostvariti moj životni san da dobijem krov nad glavom, posle toliko godina rada i lutanja. Mnogi misle: lako je Čgogi, ide od postelje do postelje... A, ja kao Ana Karenjina, pratim isključivo svoja osećanja, licemerno društvo to ne može da shvati. Onda konstruišu..."

Rekla je da je samoča njen izbor. Okružena brojnim prijateljima, a opet sama, odlutala je u svoj unutrašnji svet. Poslednjih godina života izuzetno tiha, pomalo uplašena od "zveri" koja će opet da je ščepa. Nije htela da pati, a patila je. Nije želela tragediju, ona se dogodiла. Htela je ljubav, pravdu, podršku. Nikoga nije bilo da je zadrži, uhvati za ruku, zagrli i poljubi, kao što je ona drugima činila, bacila se sa jednog od zemunskih solitera '93. g. Sama. Žena čežljive kože, svoje glave i rumena.

Korišćen intervju koji je dala za
Bazar novembra '90.

PISMO LEI

Mila Lea,

Veleumnici veruju da smo svi u ovom vremenu više preokupirani seksom, nego bilo koji isčeplji svet. Napisala sam reči: školarica i školarac. Otkinula sam ka i ca. Dobila sam kaca. Civilizacija nas zatvara u bure.

Šta će nam seks bez osećanja!

Prošlo je pet godina. Ko zna kojim svetim putevima ideš! Hoće li te stići moje misli!

Došla si odjednom. Pomislih da si postala bliska, družeći se s tolikim bogovima ili si se došunjala u mojoj sobi tražeći miris davolkine ikre. Za sada nema konooplje, košulju će mi nekad izatkatи.

Posle ledenih mora ponešto razumevam. Tvoje slike dišu. Sigurno si i dalje tanušno drvo. Dremaš, stvarajući nove slike. Slažeš svetove.

Prolazila sam pustinjom. U tom vremenu nisam imala za čim da čeznem, koga da volim, koga da mrzim. Stigla su me bela bića. Neko reče: belo je smrt. Bilo je gore od toga. Čazila sam reku. Vukla me je hladnoćom. Da mi je nemir odnела voda, ne bih ništa ostavila ljudima. Tada si stigla ti. Ovčija koža, mirisi zrelih trava. Tvoje oči topulenog zlata opominjale su i molile. Trave su donele milijarde zelenih bića. Tamna su potisnuta u dno moje utrobe, bezazlenost mi ostade.

U noći obračuna tvoj jezik zaustavio se na mom trbušu.

Slušaj Lea, pišući tebi, pišem sebi, ženi.

Ništa ti ne zameram.

Dala si i daješ ljudima novi, manje užasan svet. Mislim kao i ti da je žensko telo lepše od muškog. Sazdana sam tako da je moja ženstvenost naglašena jedino uz muškarca.

Sve moje izlive on izaziva. Kraljica seksa nosi moju glavu, moju dušu celu mene. Ostalo ti je moje poprsje. Otišla sam kao protuva.

Ličila sam na uplašenog zaljubljenika koji telefoniра.

Čula sam ti glas. Sve je to bilo reda radi. Ćutala sam i spustila školjku.

Da sam ti napisala na stolu: Nisam htela da budeš moja eročka varka, bilo bi bolje.

Lea postoji li i jedan pošten rastanak!!

Smrt je nepoštena, plavozuba, sveprisutna.

Ko zna koliko je ljudi u meni?

Blagost mi je prožimala telo dok sam ti pisala pesmu. Nedovršena je.

I mi smo takve, Lea.

Jedino smo to što smo.

Tvoja toplina i dar davanja uče me da volim i siljke tornjeva miroljubivo.

Posećuješ me. Nebo je drukčije dok mi golica stopala.

Ljubim te
Drhtulja

OVČIJA KOŽA

posvećeno Lei

Danima je živim bojama
slikala moje poprsje
i poklanjala mi žute ruže.
Oči joj imale boju
topljenog zlata.
Cutasm.
Ispred platna podom
razapeta ovčja koža.
Protezah se, umorna.
Dugo sedenje.
Ljubila mi potiljak i kosu.
Zaskah drhtaj
žeženog zlata.
Neko je ovčoj koži
ostavio miris zrele trave.
Vijorio od mojih nozdrva.
Legoh.
Ona pored mene.
Grlismo se.
Krepke brodolomnice Davoljeg trougla.
Muškarac utvara bio je u nama.
Jezici nam svirali
balalajke i tokata.
Moja bedra zažbuniše
grmovima žutih poklonjenih ruža.
Bradavice zazujaše.
Ona bi matica.
Rominjave mačuhice
punile se mlečom.
Žena sam uzvraćam
bez stida.
Sve razumeh.
Sam, zašto je neko ostavio
miris zrele trave
u ovčjoj koži.

(Iz zbirke DRHTULJA)

NETOČKA NEZVANOVA

uočene predispozicije / lezbejska iskustva devojčica

"Netočka Nezvanova" F. M. Dostoevski
(odlomak)

...Moja vezanost za Katju više nije imala granica... Više nisam bila u stanju da vladam sobom. Tonula

sam u tugu, hiljadu puta bila spremna da joj se bacim oko vrata, ali me je strah prikovoao za mesto.

Moja osećanja posedovala su nekakvu neobjasnjavajuću tolerantnost, ako tako mogu da kažem: po princi pi sam popustljiva do krajnjih granica, tako da eksplozija, nenadani izliv osećanja, nastupa samo u krajnjem slučaju.

...Moja ljubav prema Katji postajala je izuzetna, neobična. Isprva me je do uvrede mučila Katjina ravnodušnost, ali sada se sve u meni uskomešalo ni sama nisam mogla da se snadim u svojim osećanjima.

...Sećam se da sam se ponekad budila noću, ustajala iz postelje i na prstima prilazila kneginjici. Satima sam posmatrala usnulu Katju pri slaboj svetlosti naše noćne lampe, ponekad bi sela do nje na krevet, naginjala se prema njenom licu, pa bi me zapahnuo njen topao dah. U tišini, drhteći od straha, ljubila bih joj ručice, ramena, kosu, nožicu, ako bi se pojavila ispod pokrivača. Malo-pomalo sam primetila - zato što ceo mesec nisam spuštao očiju sa nje - da Katja postaje iz dana u dan sve zamišljenija; počela je da gubi spokojnost; ponekad se po ceo dan nije čula njena buka, da bi se drugi put dizala takva galama kakva se još nije čula. Postala je razdražljiva, izbirljiva, crvenela je i ljutila se veoma često, čak je i samnom započinjala sitne prepirkice, čas ne bi htela da ruča pored mene, da sedi blizu, kao da je osećala odvratnost, prema meni, čas bi odlazila majci i provodila tamo čitave dane, verovatno znajući da će iskopneti od tuge za njom čas bi od jednom počela da me gleda satima, tako da nisam znala kuda da se denem od užasne zbunjenosti, pa sam crvenela, bledela, ali ipak nisam smela da izadem iz sobe.

...Moram da kažem da je kneginja bila veoma nezadovoljna samnom i da je svu promenu u Katji, koju je i sama primećivala, pripisivala meni i uticaju mog teškog karaktera, kako je sama govorila, na karakter svjeće cerke.

...Bila sam zapanjena zbog Katjinog preseljenja i celu nedelju sam provela u bolesnom duševnom mučenju.

LJILJA

...Hvala bogu uskoro se naša šetnja završila, jer ja ne bih izdržala i počela bih da je ljubim na ulici, penjući se stepenicama, ipak mi je pošlo za rukom da je kradom poljubim u rame. Primetila je to, zadrhtala, ali ni reči nije rekla.

...Katja je dobila nervni napad.

...Ne idi Netočka, ostani samnom...

U trenutku je skočila s mesta i zajapurena, sva u suzama, zagrlila me. Ljubila me je kao luda, ljubila mi

lice, oči, vrat, ridala kao u histeriji, čvrsto sam se približila uz nju i mi smo se slatko, radosno zagrlile.

- Hajde lezi kod menel

Trenutak kasnije, bila sam u njenoj postelji, zagrlile smo se i radosno priljubile jedna uz drugu.

- Pa ja se sećam kako si me noću ljubila! -rekla je porumenevši kao bulka.

Jecala sam.

- Netočka-prošaputala je Katja kroz suze - andele moj, pa ja te odavno, već odavno volim.

- Zašto smo tako dugo...tako dugo...

- Čuj silno sam želeta da te volim, a posle odjednom mi dode da te mrzim, pa te mrzim, tako mrzim!

- Ali zašto!

- Pa bila sam ljuta na tebe. Ne znam zašto! A onda sam videla da nemožeš bez mene da živiš i sve mislim- eto sada ču je namučiti, odvratnu!

Šta li je to u tebi da sam te tako zavolela?

Zbog čega sam te se bojala, zbog čega se stidela! Vidiš kao nam je sada lepo!

...Tonem u san i mislim: kad bi samo došla, kao prošle noći, i ti si došla!...Ah,kakve smo mi nevaljalice Netočka.

A kasnije jedva sam izdržala i mislim, poljubiću je jednom ili je na smrt ištipati.

- Katja, Katja! Bože kako si ti lepa.

- Je l da! A sad, šta hoćeš od mene to i radi! Muči me, štipaj, molim te,uštini me! Dušo moja, uštini!

...Usne su nam otekle od poljubaca.

- Netočka od sada ćeš uvek dolaziti meni da spavaš. Je l voliš da se ljubiš! I ljubićemo se. (Bojale smo se da nas neko ne uhvati kada se ljubimo.).

...Katja je zamislila da ćemo ovako živeti: jedan dan će ona naredivati, a ja ču izvršavati, a sledećeg dana obrmuto - ja ču naredivati a ona će slušati bez pogovora, a potom ćemo obe ravnopravno jedna drugoj naredivati, a ako jedna od nas namerno ne posluša, odmah ćemo se posvadati, reda radi, a zatim ćemo se što pre pomiriti. Jednom rečju očekivala nas je beskrajna sreća.

...Ljubile smo se tog dana najmanje sto puta. Bojala sam se da ne umrem od uzbudjenja, gubeći dah od sreće. Ali naša sreća je kratko trajala.

Kneginja je bila ljubomorna na mene zbog svoje kćeri. Dobila je izveštaj da smo nas dve u nekakvoj omamljenosti, da se sva tri dana ne rastajemo, svakog trenutka se ljubimo, plaćemo, kikoćemo kao lude..."

Neka emotivna stanja prolaze kroz bezbroj transformacija u potrazi za svojom identifikacijom, zbog nemogućnosti momentalnog pronalaženja adekvatnog "opisa", s kojim predhodno moramo da budemo upoznate da bi smo mogle da vršimo klasifikaciju i prepoz-

navanje sopstvenih osećanja u okviru dozvoljenih varijacija. Takva osećanja, kojima nedostaje "opis" u uobičajenim, poznatim, dostupnim varijacijama, čine nam se nepoznata, čudna, uznemirujuća, što u većini slučajeva dovodi do odricanja sopstvenih emocija, umesto do daljeg istraživanja i prepoznavanja dobro sakrivenih i potisnutih "opisa" u nedovoljno razvijenim varijacijama.

U gore navedenim citatima, Dostojevski je dao prikaz jednog složenog ljubavnog odnosa između dve devojčice, posmatranog iz jedne vremenski udaljene analitičko-psihološke perspektive. Odатле se može krenuti kada se govori o "lezbejskoj predispoziciji".

Koliko lezbejki u svom detinjstvu nailazi na momenat zaljubljivanja u (vaspitačice, učiteljice, drugarice...), "erotskih egzibicija" sa, svoje/im vršnjakinje/ama (strip-tiz devojčice za devojčice, ostvarivanje velikog % od sexualnog čina, poljupci, maženja...)?

Zašto to, većina, s podsmehom komentariše kao "fazu kroz koju sve devojčice prolaze", koliko je više potrebno bezuspešnih pokušaja objašnjenja: zašto se neka smatra rođenom lezbejkom, kako to sigurno zna, kada je postala "GOLD STAR", odakle joj tako rana svest o lezbejskoj egzistenciji, seksualnoj preferenciji, emotivnoj naklonosti, lezbejskom stilu života..., kad nije imala pristup informacijama tog tipa, koji se ovoga puta zasniva na spominjanju naj ranijih lezbejskih iskustava?

Postavlja se pitanje po čemu je nužno da se ova faza preskače, a ne da se na njoj zadržava, da se produbljuje i rano sagledava? Zašto bi ovoj fazi obavezno predhodilo neko ružno, bolno, suprotno iskustvo - u kome se uglavnom traži objašnjenje za lezbejstvo uopšte?

Velika doza mračnjačke ozbiljnosti u stilu Dostojevskog, konkretno u delu "Netočka Nezvanova", apsolutno razbija, po društvo, najbezbolnije, a ujedno i najprostije objašnjenje pronađeno u "prirodnjoj ženskoj bliskosti"- koja je tradicionalno opravdana i koja automatski negira lezbejski identitet i čini ga neozbiljnim i nevidljivim. Ekstremni slučajevi političkog činjeničnosti "identifikacije Lezbejkom" dobijali su i dobiju konotaciju: bluda, podražavanja hetero odnosa kao, jedinog dostupnog modela relacije mama-tata..., dečje igrarije, koja ima jednu jedinu ulogu ukorenjivanje griže savesti, svesti o nedozvoljenom, bolesnom i prljavom, nabijanje psihoze..., moranje da se odstupi i da se prevazidu ove igre sa drugaćijim pravilima ili bez njih, u svrsi sazrevanja koje je bazirano na reprodukciji.

U "Netočki Nezvanovo" prisustvo vremenske distante omogućava proizvoljnu i slobodoumnu analizu, koja se ne posmatra kroz tude utvrđene, skoro aksiomske psihologije, pred kojima nesme da bude rezervi. Ovde je reč o jednom setnom sećanju na veliku iskrenu ljubav,

najdivnije, najnežnije, najstrasnije uspomene iz detinjstva, bez obzira na konstantno provlačenje stida i straha, kao suštinskih obeležja hrišćanskog morala.

Ignorisanjem, uzvodnim stremljenjem, doslednošću sebi, mogu se sačuvati kreacije svojih orijentacija i sklonosti, može se sačuvati od razbijanja iskonska i jedina istinita koncepcija pred kojom se obično uštukne kada se grubo sagleda sa teže strane. Ne govorim o nedovoljnem lezbejskom intenzitetu već o latentnosti i kukavički ostavljenom luftu prisilnom preusmeravanju.

Uočile smo strast u prići, setimo se naših nežnosti, strasti, najvećih radosti koje smo kao devojčice pružale jedna drugoj, poljubaca koji usled naboja strasti postaju u ugrizi. Koliko je trebalo da se pomiri, prihvati i kanalise spoznaja da smo same sebi, kao pol i rod dovoljne, i da se jedino među sobom možemo tretirati na adekvatan način. Ali da bi devojčica istrajala (izdržala), u ovakvim datim okolnostima pod kojima svet funkcioniše, ona mora da ima moć i sreću. Rešenje je samoča, izolovanost i dugotrajna posvećenost samo sebi umesto rastrzanosti i nasilnog truda da se prilagodi i uklopi u nešto što joj je suštinski strano.

Ti "opšti" kalupi, mogu se pričiniti kao landaravi i sveobuhvatni, ali njihove dimenzije su promašene, neadekvatne, nemoguće je ponovno ispunjavanje, usled brutalne amputacije "suvišnog (opasnog)" materijala, ostvaruje se samo jednoličnost i nalikovanje preostale materije, duha i intelekta, čija je želja skučena i svedena na minimum, koje i kad nabreknu ne dovode kalup do pucanja, već direktno vode u samouništenje - samodestrukciju. Naše odrednice bi trebale da postoje samo kao ameboidni oblici u smislu očuvanja doslednosti sebi, predstava o okvirima u kojima funkcionišemo - da bismo imale orijentaciju o tome šta prevazilazimo.

Imaginarni svet lezbejskih devojčica bi trebao da bude nacrt našeg sveta, pripremljen za razvijanje, ali ne u mračnim komorama, sveta koji se ostvaruje, a nije samo uzvišena, nedostižna utopija od koje se lako odustaje.

Može se postaviti pitanje šta je navelo devojčice na taj put slobode? Zašto smo to činile uprkos, usađenom saznanju, da se to ne sme? Kako smo otkrile tu "zabranjenu mogućnost", i zašto se svest o zabranjenom zaoštrava posle praktičnih sprovođenja? Koliko smo se bezbedno osećale dok smo to činile? Čega smo se plašile i stidele? Koliko je vremena trebalo da prode da bi smo ponovo pogledale u oči saputnici iz nezaboravne "avanture"?

Šta se u međuvremenu dešavalo sa nama? Kajale bi se, mrzele i krivile jedna drugu, imale prečutan dogovor da se to nikada više ne ponovi i da o tome nikada više ne razgovaramo, kao da je to bio san obeju u isto vreme od-

sanjan sa nadom svake da ona druga nema pojma o tome, nastavljeno druženje sa prizvukom neke zategnutosti, neprijateljstva... ili smo taj među period iskoristile za proces prevazišćenja nametnute krivice, straha i stida, za donošenje smelih odluka koje se smatraju suludim i krajnje nebezbednim, preuzimanje odgovornosti za protekla dešavanja, proglašavanje sebe za "inicijatorku"...

Obično "opšte" ugrabi većinu svojom obmanom o jednostavnijem i brojnijem, podmićuje lažnim spokojem, štiti od eventualnih budućih iskušenja, garantuje smirivanje zalatalih duša...

Šta nagoni liberalnije strejt žene na razmišljanje o onoj drugoj iz "avanture" koja se u međuvremenu nije ostvarila kao lezbejka! - "Šteta je što se muči u strejt odnosu, mislim da bi ona bila srećna lezbejka. U našem odnosu ona je imala inicijativu. Ja nikada nisam imala osećaj stida i gadenja, samo osećaj igre koja se može ostvariti, može postati realnost. Uvek sam je doživljavala specifičnije u odnosu na druge devojčice..."

Nasuprot liberalnim strejt ženama postoje i one neostvarene lezbejke, sa sličnim emotivnim, telesnim i čulnim iskustvima iz detinjstva, koje su izvor najagresivnije homofobije.

Sugerisanje krivice uzburkava savest, što si nemirnije savesti to si podložnija strejt uticajima.

Te lezbejske avanture devojčica, u najvećem broju slučajeva se naglo prekidaju, kad igra postane vrlo ozbiljna i učestala, posle čega usleduje šok. Svaka devojčica naglo ostaje prepuštena sebi. Posle svake misli, scene, reči koja asocira na žene koje vole žene, devojčice crvene i beže od svake primedbe i aluzije koje uvek imaju podsmešljiv, ili negativno osuđujući ton.

Setimo se naših najranijih osećanja, preispitivanja i istraživanja još neoformljenih tela, a posebno uspostavljanja intime sa sopstvenim polnim organom. Setimo se ranog otkrića klitorisa, preispitivanja njegovih mogućnosti i moći. Nije slučajno što smo mi, lezbejke, usled neverovatne zainteresovanosti za svoje telo, tako rano otkrile: seksualnost, masturbaciju, klitorinski orgazam...

Šta je to što nas može odvojiti od istopolne naklonosti, bezgranične ljubavi, nežnosti, strasti, senzibiliteata, identiteta, od lezbejskog načina razmišljanja i delanja, od sopstvenog tela i tela sličnih našem, učiniti blisko tako stranim i odbojnim, i lupiti etiketu "oskudno" na naše potencijale, vrednosti, mogućnosti, lepote i radosti...?

JELENA LABRYS

DOK PADA NOĆ

Filmsko ostvarenje "Dok pada noć" (When night is falling) kanadske rediteljke Patricije Rozeme (Ive herd the Mermaids singing), u potpunosti je politički orijentisan i zaslužuje punu pažnju. "Dok pada noć" učestvovao je na filmskom festivalu 1995. god. u Montrealu i dobio nagradu publike.

Zanimljiva priča, koja uz izuzetnu glumu Paskal Bisije (Kamil) i Rejčel Kroford (Petra) jasno uvodi publiku u čudesan svet ljubavi. Strastvena, poetična i eroška ljubavna priča nikog ne ostavlja ravnodušnim.

Radnja filma događa se u savremenom svetu, u kome se pogledi na brak prepliću sa slobodnim shvatnjem emotivnosti. Kamil, profesorka u protestantskom koledžu, uskoro je pred oltarom sa svojim dugogodišnjim mladićem Martinom, profesorom teologije. Njena budućnost čini se odredenom sve do slučajnog susreta u vešernici sa enigmatičnom i živahnom Petrom, cirkuskom artistkinjom. Boreći se protiv strasti koja izaziva svako njen uverenje, Kamil otkriva da mora pronaći snagu kojom bi sledila istinsku duševnu strast.

Ovaj film govori o spoznaji prave prirode ličnosti i snazi ljubavi koja menja jedan život. Kroz izuzetnu emotivnost, simboliku i dijaloge, svestrano orijentisanoj publici daje se na uvid da je Ljubav jedna univerzalna sfera, sila koja ne poznaje pravila i ne trpi nepravdu. Jedan konzervativni koncept društva, koji opresivno savetuje da se iza burme kriju sva čuda sveta, biva opovrgnut onda kada se istinsko čudo dogodi.

Izvanredno režiran početak konkretno ukazuje na coming out tezu lezbejske politike. Prizor dve nage devojke koje rone u dubini bistre vode, ostavlja snažan utisak čistote i uzvišenosti. Ova scena tako prikazuje nevidljiv i skriven svet iza opne ljudskih zabluda i osuda, što simbolizuje debelo zaledena površina. Devojke isplivavaju ka površini i simbolički ukazuju na potrebu da se taj led slomi i da se punim plućima udahne vazduh.

Lezbejska ljubav je stvarna i samo dovoljna, stabilna egzistencija, poručuje nam Rozema. Ovaj film razbija predrasude o lezbejkama kao ružnim, nesigurnim, i

24

ostavljenim ženama koje traže utehu u naručju žena, i pokazuje da se takva ljubav može dogoditi bilo kojoj ženi, u dobu jasno izgrađenog identiteta (u psihologiji), čak i kada je u stabilnoj heteroseksualnoj vezi. Prava lezbejska ljubav događa se onda kada je suđena, i mora se opravdati, očuvati i uzdići. Senzibilitet ove priče dovođi do suza svaku od nas koja zna kakva je žudnja za ženom i kakva je snaga prave ljubavi.

E. L.

MEDIJSKA ZASTUPLJENOST LEZBEJSKIH FILMOVA U BEOGRADU

Prošlogodišnji FEST 96. doneo je beogradskoj publici dva filma koja se bave lezbejskom tematikom. Jedan, o kome je, gore, već bilo reči, stigao je iz Kanade, režiserke Patricije Rozeme "Dok pada noć".

Organizacija FEST-a '96. pripremila je praktičan katalog sa rasporedom i slikovnim sadržajem, uz kratku fabulu, filmova koji su se našli na repertoaru.

Drugi film stigao je iz Velike Britanije "Poljubac Leptira", koji su svrstali u psiho-dyke dramu. Veoma je zanimljivo i nimalo začudujuće, da je u, već pomenu-tom, filmskom vodiču fabula filma "Dok pada noć" prikazana rečima "...priateljstvo između dve žene..." bez naglašavanja da se radi o lezbejskom filmu ili barem o ljubavnoj priči između dve žene...

Svima je poznato koliko je balkanski živalj, vekovi-ma zatrovan patrijarhatom, negativno okrenut prema feminizmima, s toga su ovi redovi o priateljstvu dve žene bili zanimljivi samo odredenom i malobrojnom kru-gu ljudi.

Drugi film "Poljubac Leptira" bio je predstavljen rečima "...lezbejska ljubavna priča..."

Svima onima koji su gledali ove filmove, biće suvišno da kažem koliko je ovo medijsko poigravanje rečima daleko od naivnog ishoda. Ovakve ilustracije potpuno su pogrešne. "Poljubac leptira" zaintrigirao je publiku da vidi "lezbejsku love-story", dramu koja govori o dvema labilnim i psihotičnim osobama, koje su smisao svog života izgubile ili ga nikada nisu ni našle. Susret i tri poljubca desili su im se kao i bilo šta drugo. Ovaj film potpuno je apolitičan, i trudi se da publici prikaže lezbejke onakvim kakvim ih svet zamišlja iz najmračnijeg ugla. U filmu se javlja scena gde ona "prava" lezbejka vodi brutalan seksualan čin sa kamiondžijom (muškarcem), s toga je irelevantno govoriti o "lezbejstvu".

Ovakav film, pogrešno opisan, imao je i fantastič-

nu najavu za FEST: "...Poljubac leptira, film jači od života..." Film je svakako bio brojno posećen. Nakon FESTA, najave su se nastavljale na malim ekranim. Film je izvesno vreme igrao u bioskopima.

Ali šta se dogodilo sa ostvarenjem "Dok pada noć"? To se već moglo zaključiti. Za ovaj film najava nije išla. Posećenost je bila mnogo manja nego za prethodni. Posle FESTA "Dok pada noć" prikazivan je u bioskopu Kozara, svega nekoliko dana i trajno skinut sa repertoara. Ni jedan filmski plakat nije se mogao naći. Kontraverzni film bio je nepodoban i uvredljiv patrijarhatu. Sala je tih par dana brojala malo publike.

Kontradiktorno je to što je film "Dok pada noć" uprkos "progonu" iz bioskopa, bio prikazivan dva puta, u udarnim terminima na TV kanalima RTS-a.

E. L.

DYKE TV

Dyke TV je nacionalni kablovski program koji se prikazuje svake nedelje u SAD-u. Prijem ima 6,5 miliona kuća u 18 gradova. D.tv je pokrenula Tanya Dewhurst. 75-om epizodom D.tv je postala kanal sa najbrže rastućom gledanošću i 2. najgledaniji od lezbejskih i gej kanala u zemlji. Na pretplatu se priprema dosta novih gradova kao na pr.: Čikago, Albany (ovaj grad se nalazi na jugu tako da je to veliki uspeh D.tv-a)...

Anna Marie Simo je scenarijski začela D.tv 92, kao aktivistkinja - koosnivačica Lesbian Avengers otvorila šou D.tv-a koristeći ga kao način za publikovanje akcija Lesbian Avengers. Zajedno sa direktorkom pozorišta i producentkinjom Linde Chapman i ne zavisnom filmskom i video produkcijom - Mary Patierno, uz asistenciju Astrea foundation i HDJM kompanije (koju je osnovao Merin brat, koji je umro od side) - rođen je D.tv.

Prva epizoda je bila prikazana preko kablovske mreže na Menhetnu juna 93.

D.tv je prerastao u oštar kritički šou sa velikom distribucijom, preko 40 dyke koje šalju reportaže iz cele zemlje.

"Jedno vreme D.tv je bila najbolja mala tajna lesbian community-a" - reči su direktora razvoja ovog kanala Phyolis Loutsky-a.

"Mnoge lezbejke i pederi dugo nisu znale/i za postojanje D.tv-a, što se nekih gradova tiče bilo je vrlo teško dobiti preplatnice/ke, iz religijskih razloga, za prijem na javnoj kablovskoj mreži koja je specijalizovana za šou programe i nezavisani network." - Loutsky ukazu-

je na neregulisanost kablovskog network sistema u Americi, koji je dozvolio homofobičarima da kupe veliku količinu deonica u network-u. U Dalasu je na primer 80% od javnog pristupa kablovskim šou emisijama pripada reakcionarnim religijskim grupama. Na Key West-u gej kablovski šou je bukvalno skinut sa programa od strane "Hrišćanskih prava" - forsirajući satelitski sistem da primi, a satelitski odašiljač da ne realizuje šou.

D.tv je takođe imala problema sa konzervativnim snagama. U Fayetteville, North Carolina šou je bio skinut jer je stanica koja ga je emitovala postala zabrinuta zbog moguće negativne reakcije gledateljki/laca. Na sreću lokalni gej čovek je ubedio ljudе iz te tv stanice da ponovo puste šou.

TV stanica PBS u Denveru, koja je prikazivala D.tv se uzbudila, kada je u jednoj epizodi prikazana žena koja stoji ispred postera žene golih grudi. Nakon toga D.tv je, puta morala da upozorava gledateljke/oce o svakom narednom, eventualnom prikazivanju golog tela.

Cilj d.t.v-a da predstavi pozitivne lezbejske imidže kroz različite lezbejske perspektive. Američke dajkice željno očekuju javno predstavljanje na medijima.

Za sada snovi su smešteni u polučasovni informativni format, sastavljenim od 5-7-mo minutnim segmentima, prikazujući dyke život i kulturu u pravoj svetlosti.

Svaki šou počinje vestima koje obuhvataju istok i zapad sa muzičkom podlogom "dyke to die for". Priče obuhvataju: najnovija dogadanja iz "kampa duhovnih sestara" gde se lokalne lezbejke suočavaju sa negostoljubivošću i nasiljem tog kraja, ubistvo lezbejke koja se predstavljala kao muškarac u Nabraski, umetnost, horoskop, politički komentari, zdravstvene problematike, lezbejke na radnom mestu ...

Svaka epizoda donosi novine kako bi obuhvatila ukuse svih lezbejki.

Popularne teme (nazivi segmentata): "Bila sam lezbejsko dete" - dokumentovano životnim pričama lezbejki, fotografijama u procesu rasta...

"Dyke dish" nam servira najnovije lezbejske tračeve, "Street squad" - direktno uključenje intervjuisanih ljudi na prepad, "Iz archive" - prezentuju se delovi lezbejske istorije, "Šaljivi život" - se bavi lezbejkama u sportu, "Lezbejski ljubavni znakovi"...

Kvalifikacija i iskustvo nisu uslov da se postane članica D.tv-a, već entuzijazam i predavanje. Obučile su mnoge devojke za rad: sa kamerom, montažu... Trenutno na D.tv-u radi 9 plaćenih i 60 volonterski.

prevod: TAMARA